

1 srijeda, 07.06.2006.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženik je ušao u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.06h
6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.
7 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasjedanje.
8 Izvolite sjesti.
9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Potpukovniče, znam da se možda
10 sjećate, ali moj posao je da Vas podsjetim da Vas još uvijek obavezuje svečana
11 izjava koju ste dali jučer u kojoj kažete da ćete govoriti istinu, cijelu istinu
12 i ništa osim istine. Da li je to u redu?
13 SVJEDOK: U redu je.
14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.
15 Gospodine Milovančeviću, imate riječ.
16 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.
17 SVJEDOK: JOZEF POJE [nastavak]
18 Unakrsno ispituje g. Milovančević: [nastavak]
19 P: Dobro jutro, gospodine Poje. Danas ćemo nastaviti tamo gde smo
20 otprilike juče stali, obrađujući ovaj Vaš ekspertski nalaz.
21 Došli smo, otprilike, do poglavlja 3.5 koje nosi naslov "Artiljerijska
22 municija". To bi bila strana 17 na B/H/S-u ili strana 13 na engleskom tekstu.
23 Kada govorite o artiljerijskoj municiji, Vi naglašavate u prvom pasusu ispod
24 ovog naslova, da je bitno samo da u sistemu naoružanja postoji projektil kojeg
25 je potrebno lansirati na odgovarajuću distancu do cilja radi izvršenja određenog
26 zadatka. Kada ovo kažete, dakle Vi govorite na jedan uopšten način i obuhvatate
27
28
29
30

1 situaciju, i kada se deluje klasičnom artiljerijom, i kada se deluje višecevnim
2 bacačem, bacačem projektila... raketa. Da li je to tako?

3 O: To je tako. Jer, u stvari govorimo o projektilu koji je ili lansiran
4 sa barutnim punjenjima iz klasične artiljerijske cevi, ili projektil koji ima
5 svoj motor, znači o raketnom sistemu.

6 P: Vi dalje objašnjavate u ovom pasusu, da taj projektil sa elementima
7 potrebnim za njegovo pokretanje, vođenje, stabilizaciju leta i sa elementima za
8 dejstvo po cilju, u suštini predstavlja municiju jednog sistema naoružanja. To
9 se odnosi i na višecevni bacač Orkan. Je li tako, gospodine Poje?

10 O: Da.

11 P: Kada dalje obrađujete ovu temu artiljerijske municije, Vi kažete da
12 za razliku od ostalih sistema, elemenata iz sistema naoružanja, municija
13 predstavlja jedno energetske sredstvo jednokratne primene čije dejstvo je vrlo
14 kratko. Pri tome, pretpostavljam, mislite na barutno punjenje ili raketni motor
15 koji predstavlja pogon projektila, i eksplozivno punjenje koje... čije dejstvo
16 na cilju deluje veoma kratko. Je li to tako, gospodine Poje?

17 O: Da. U tom dijelu praktično pro... projektil koji sam raz...motrio,
18 imamo jedan taj pogonski deo, znači koji pokreće projektil prema cilju. To je
19 jedna grupa. I druga grupa je ta koja djeluje na samom cilju, to je eksplozivno
20 punjenje koje pač se aktivira prilikom udara u prepreku. Znači da je to što Vi
21 tvrdite, da je tačno.

22 P: Hvala. U ovom poglavlju o artiljerijskoj municiji, pod tačkom 3.5.1
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stoji naslov "Klasični projektil". U ovom naslovu Vi navodite da nezavisno od
2 vrste i kalibra artiljerijskog oruđa, artiljerijski metak ima sledeće sastavne
3 delove: projektil, barutno punjenje, čauru i pripalnu kapislu. Kada ovo kažete,
4 mislite na klasičnu artiljeriju, je l' tako, gospodine Poje?

5 O: Uglavnom možemo da smatramo da sve vrste... sve vrste projektila,
6 znači, kompletnu municiju. Pitanje je samo to pogonsko gorivo koje izbacuje sam
7 projektil, ali je posebno pakirano u... obično kesicama ili je to sastavni deo
8 samoga projektila kao što je kod rakete.

9 P: Hvala Vam. Vi dalje navodite da je projektil najvažniji elemenat
10 metka, jer dejstvuje na cilj svojim razornim punjenjem i parčadnim košuljicama.
11 Pa u vezi sa tim je pitanje, da li dakle ove bombice koje smo juče videli, ova
12 bombica, čini projektil artiljerijske rakete Orkan.

13 O: Projektil se ovdje smatra, u stvari, sama raketa sa svojom kasetnom
14 bojevnom glavom, dokle su bombice samo jedan elemenat kasetne bojne glave koji
15 umjesto samega kasete u stvari djeluje po cilju. Znači, umjesto kasete ili
16 eksplozivnog punjenja koje nalazi se u klasičnoj artiljeriji, po cilju djeluje
17 ne raketa kot sistem, nego njezini dijelovi u kasetnoj bojnoj glavi, znači na
18 cilj djeluju bombice.

19 P: Ono što mi se čini u ovom trenutku bitno naglasiti kao opštu
20 karakteristiku artiljerijske municije i artiljerijskog metka jeste ovaj Vaš
21 navod da artiljerijski metak, odnosno projektil, dejstvuje na cilj svojim
22 razornim punjenjem i parčadima košuljice. Pa u vezi sa time je pitanje, da li je

23
24
25
26
27
28
29
30

1 to tako kod svakog artiljerijskog metka, pa prema tome i kod Orkana?

2 O: Načelno, to je pri klasič... Znači, načelno je to pri klasičnom
3 projektilu gdje je... gdje je... dakle, bojeva glava djeluje po samom cilju.
4 Znači, kada bojeva... u pri, pri klasičnom projektilu bojeva glava udara u
5 prepreku. Ona uslijed djelovanja upaljača, inicijalnog punjenja se aktivira i
6 pri klasični municiji /nerazgovijetno/ ta bojeva glava djeluje na sam cilj. Pri
7 raketnom sistemu Orkan bojeva glava, kasetna, se aktivira na visini približno od
8 800 do hiljadu metara, otvara se na jedan poseban način i izbacuje iz te bojeve
9 glave 288 bombica. I u stvari, na cilj djeluju, znači ne bojeva glava samog
10 rakete, projektila, ampak djeluju bombice koje se nalaze u samoj kasetnoj
11 bojevoj glavi i koje slobodno nakon otvaranja kasetne glave padaju prema cilju.

12 P: Hvala Vam. Možda bi za pravilno razumevanje značenja i sadržaja
13 termina projektil ili artiljerijski metak, bilo dobro pogledati sliku 7 koja se
14 nalazi na strani 22 B/H/S-a, ili na engleskom tekstu, strana 18. Ta slika
15 predstavlja raketni projektil sa parčadno rušećom bojnom glavom. Da li se može
16 reći da ova šema, ova slika, u principu predstavlja generalni izgled
17 artiljerijskog metka, bilo da je topovska... da je klasična artiljerija u
18 pitanju ili da je višecevni bacač raketa? To je oblik i to je šema kako taj
19 artiljerijski metak izgleda. Da li je to tako?

20 O: U stvari na tom crtežu prikazana je jedna... jedan projektil. Možemo
21 reći klasični projektil sa bojevom glavom koju ste Vi /?umenačili/ sa parčadno

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 rušećom bojevom glavom.

2 P: Da li sam u pravu kada kažem da tačka 1 na ovoj slici predstavlja
3 upaljač?

4 O: Da.

5 P: I da li sam u pravu kada kažem da taj upaljač pri udaru ovog
6 projektila u cilj aktivira bojevu glavu i dovodi do eksplozija, odnosno, do
7 dejstva projektila?

8 O: Da.

9 P: Hvala.

10 O: S time da taj upaljač sem da je udarni upaljač, moguće da je i
11 tempirni upaljač. U prvom slučaju taj udarni upaljač aktivira bojevu glavu pri
12 udaru u prepreku. U drugom primeru, ako se radi o tempirnom upaljaču, onda
13 dolazi do eksplozije nakon nekog vremena leta na putanji i dolazi do eksplozije
14 na samoj... na samoj putanji.

15 P: Hvala Vam, gospodine Poje. U vezi sa ovim vrstama upaljača i
16 tempirnim upaljačem, tom temom bavit ćemo se nešto malo kasnije. Samo da se još
17 malo pozabavimo ovom slikom 7. Pod rednim brojem 4 označeno je eksplozivno
18 punjenje. To je ova tačkasta površina u vrhu projektila, u gornjem vrhu, gornjem
19 delu projektila. I pitanje u vezi sa ovom slikom jeste: Da li u principu svaki
20 artiljerijski projektil u svom početnom delu, bilo da je klasični metak ili da
21 je raketni, ima ovo eksplozivno punjenje, s tim što ono može biti različito,
22 ali, ima ovakvo eksplozivno punjenje u početnom delu, na to mislim?

23 O: Ako govorimo o klasičnom, trenutno-fugasnoj projektilu, onda svaki
24 takav projektil, u stvari njegova bojeva glava ima ovakav, ovakav... eksplozivno
25 punjenje. Tu je prikazano pod rednom brojem četiri, to je taj šrafirani...
26 šrafirani deo bojeve... bojeve... bojeve glave. To se... ovo što ovde vidimo, ne
27 odnosi se pa na sistem Orkan, na raketu Orkan. Zato jer tu nije prikazana
28 kasetna bojevena glava, nego trenutno-fugasta bojeva glava koja je po principu

29

30

1 same izrade, a i djelovanja, drugačija nego je kasetna bojeva glava.

2 P: U vezi s ovim Vašim poslednjim odgovorom, dakle, mesto ovoga što je
3 označeno tačkom četiri na ovoj šemi, kod Orkana mi imamo kasetnu bojevu glavu
4 koja se sastoji od onih 288 bombica, umesto ovog, na primer, sabijenog
5 eksploziva - i onda te bombice na određenoj visini iznad cilja se raspršuju tako
6 što omot rakete se rascveta. Da li je to tako?

7 O: Da. Kod kasetne bojeve glave, umesto tog eksploziva prikazan na ovom
8 crtežu pod brojem 4, u stvari ima 288 bombica.

9 P: Hvala. I kad smo već na... kod ove fotografije, tač... brojkom 7
10 označena je jedna tamnija siva površina, i to je deo koji dolazi iza ove bojeve
11 glave. Iza eksplozivnog punjenja, bolje rečeno. To bi bio pogon projektila, je
12 l' se može tako reći?

13 O: Je, to je praktično pogonsko gorivo rakete koje daje u stvari početnu
14 brzinu rakete da bi... da bi pogodila na određenoj daljini gađanja.

15 P: U vezi sa svim ovim što smo rekli, da li se može reći da je i raketa
16 za sistem Orkan u suštini klasični artiljerijski metak čije eksplozivno punjenje
17 ima oblik kasetni. Odnosno, sastoji se od 288 bombica. Da li je to tako?

18 O: Da. Raketa Orkan je u stvari klasičan projektil, s tom razlikom,
19 klasičan raketni projektil, s tom razlikom da umjesto bojeve glave klasične ima
20 bojevu... ima kasetnu bojevu glavu u koju su smještene 288 komada bombica.

21 P: Hvala Vam. Pod tačkom 3.5.2, to je strana 20, dakle vraćamo se sad
22 dve strane napred. Tačka 3.5.2 nosi naslov "Raketni projektil" i Vi u ovoj tački
23 kažete upravo ovo što ste mi malopre rekli, da raketni projektil poseduje sve
24 osobine municije i da je jedna od njegovih osobina što se ispaljuje sa lansera

25

26

27

28

29

1 izme... umesto topovske cevi, a ti lanseri mogu biti šinski ili cevni. Da li je
2 to tako?

3 O: Da. Jedino razlika između raketnog sistema, klasičnog, haubičnog,
4 topovskog sistema je u tome da se pri klasičnoj artiljeriji ispaljivanje
5 projektila izvodi iz cevi na jedan poseban način. Znači sa... na osnovu punjenja
6 koje se daje u barutnu komoru, dok se pri raketnim sistemima /nerazgovijetno/
7 lansiranje projektila, a to znači da projektil koji se lansira sadrži u sebi
8 raketni motor koji pokreće tu raketu. I to je neka osnovna neka razlika, da
9 raketni projektil ima pogonsku grupu koja ga pokreće, znači je se... sastavni
10 deo projektila, dok je pri klasičnoj artiljeriji, pri klasičnoj municiji, najčešće
11 to... taj pogonski deo odvojen od ostalog djela projektila.

12 P: Hvala Vam. Vi dalje u nastavku teksta kažete, pominjući i sistem
13 Orkan da bez obzira na ovu razliku u lansiranju, dakle artiljerijski metak se i
14 kod topa lansira, odnosno ispaljuje iz cevi, a kod višecevnog bacača raketa -
15 raketa se lansira iz cevi ili sa šine. Dakle, bez obzira na tu razliku, Vi
16 kažete da je putanja raketnog projektila kod višecevnog bacača raketa unapred
17 određena klasično... i praktično se ne razlikuje od putanje klasičnih
18 artiljerijskih i bacačkih projektila. To je slučaj i sa Orkanom. Je li tako?

19 O: U svakom slučaju, upravo tako. Jer se elementi za gađanje
20 pravovremeno određuju, zavisno od mesta... od vatrenog položaja u odnosu na...
21 zatim mesta cilja na osnovu meteorološko balističnih uslova gađanja, izračunaju
22 se elementi za gađanje i ti elementi se zauzmu na lanseru, po potrebi zbog
23 tempiranja na upaljaču, na samoj raketi i s takvim elementima se raketa lansira

24
25
26
27
28
29
30

1 prema cilju.

2 P: Vi u nastavku teksta kažete kako raketa leti prema cilju i
3 objašnjavate da je osnovna razlika između klasičnog projektila i raketnog
4 projektila u tome što je raketni projektil letjelica sa vlastitim pogonom. To bi
5 značilo da raketni projektil ima raketni motor, a klasični artiljerijski metak
6 se pokreće eksplozijom barutnog punjenja u čauri. Da li je to tako?

7 O: Ta... m... Klasični projektil se lahko može se ispaliti pom...
8 ispaljuje se pomoću barutnog punjenja koje se nalazi ili u čauri, ili se
9 slobodno da v barutnu komoru. Poš...pos... pošto postoje dve vrste tih
10 projektila, jedni koji imaju čauru i projektili koji nemaju čauru. Tako da je...
11 možemo reći da, da, da pri klasičnom, pri klasičnom projektilu pogonsko gorivo
12 se nalazi u obliku barutnog punjenja koje se nalazi ili u čauri, ili se pak
13 stavi određeni broj tih punjenja u barutnu, barutnu komoru. Pri raketnom
14 projektilu, a time tudi Orkanu, taj projektil praktično ima pogonski motor koji
15 pokreće ta projektil iz lansera i daje mu neku početnu brzinu.

16 P: Bez obzira na ovu razliku u pogonu projektila? Da li sam u pravu kada
17 citiram Vaš deo nalaza koji kaže da je princip leta artiljerijskog ili raketnog
18 projektila isti? Dakle, bilo da je pokrenut barutnim punjenjem ili raketnim
19 motorom, artiljerijski... takav artiljerijski projektil ima uvijek istu putanju,
20 kao klasični projektil i na tu putanju se u toku leta ne može uticati. Da li je
21 to osnovna karakteristika i klasičnog i raketnog projektila?

22 O: Da. Kada se praktično ispali projektil ili se lansira projektil, na
23 njega se u stvari više ne može uticati u toku leta. Znači to važi i za Orkan.

24

25

26

27

28

29

30

1 Znači, jedina je razlika u tome da pač pri Orkan ima pogonski del, pogonski deo
2 koji ga pokreće i taj pokret, taj motor koji pokreće raketu iz lansera i daje
3 joj početnu brzinu, načelno gori 4,3 sekunde. Nakon toga, znači nakon tih 4,3
4 sekunde, raketa dobije početnu brzinu i dalje leti kao svaki drugi projektil,
5 klasični projektil.

6 P: Kada kažemo da je, da raketa leti kao i klasični projektil tako da se
7 na njen let ne može uticati, da li to znači da nije moguće korigovati putanju u
8 letu, niti na neki drugi način navoditi raketu na cilj. Da li to to znači?

9 O: Nakon ispaljivanja ili lansiranja rakete, na njen let se ne može više
10 uticati. Na nju se mogu da utiču jedino meteorološko-balistični uslovi gađanja
11 koji se pač na samoj putanji jave. Ali, posad... posada Orkana ili nekog drugog
12 artiljerijskog sistema više ne može uticati na let projektila koji je ispaljen
13 ili lansiran, ili lansiran prema cilju.

14 P: Hvala Vam. U vezi sa ovim objašnjenjem koje ste dali, interesantan je
15 jedan detalj koji navodite, a to je da raketa kod raketnog sistem Orkan ima
16 kameru koja snima aktivni deo leta rakete i automatski koriguje elemente za
17 sledeću raketu. Takvu kameru klasični artiljerijski projektili nemaju, je li
18 tako gospodine?

19 O: Ne. Koliko je meni poznato jedino Orkan je sistem koji je imao takvu
20 kameru koja je praktično snimala, ali iz samog lansera iz kojeg lansira,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ali iz susjednog lansera se snima aktivi deo leta rakete, to znači od lansera ili
2 od cevi, pa sledećih 4,3 sekunde koliko radi raketni motor.

3 P: Hvala Vam. U vezi s ovim odgovorom koji ste dali, Vi dalje u nastavku
4 kažete da ovo što ste sad već rekli, da i kod klasične artiljerije, ali i kod
5 druga dva višecевна bacača raketa koji su se nalazili u naoružanju Srpske vojske
6 Krajine, sistema M63 Planet i kod sistema M78 Ogalj, korektura se izvodi
7 osmatranjem pogodaka i navođenjem... osmatranjem pogodaka i navođenjem pogodaka,
8 osmatranjem, za razliku od Orkana koji ima ovu kameru. Dakle, samo Orkan ima
9 takvu kameru. Jesmo li to učinili nespornim, gospodine Poje?

10 O: Da. Jer -

11 P: Hvala Vam. Hvala Vam. Dovoljno je. Postojanje kamere koja snima
12 aktivni deo leta rakete ima za zadatak da automatski koriguje elemente za
13 sledeću raketu. Da li to znači da je ovo moderno rešenje u raketi namenjeno što
14 preciznijoj artiljerijskoj vatri?

15 O: Sistem izračuna putanju, izračuna je teoretski na osnovu ulaznih
16 podataka, koordinate, balističkih i meteoroloških uslova gađanja. I kao takvu
17 putanju, on je zapamti.

18 Kada se izlansira raketa, ta raketa se snima. Njen aktivni deo leta
19 rakete, to znači dok radi raketni motor. Sistem upoređuje teoretsku putanju i
20 stvarnu putanju. Znači, putanju leta tega prv... projektilnosti prve rakete i u
21 mogućnosti je da /?automatku/ čak i prije ispaljivanja sljedeće rakete zauzme

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 odgovarajuće popravke i dovodi to stvarnu raketu, znači putanju rakete na
2 teoretsku raketu. Moramo pa i to znat da bez obzira na točnost elemenata za
3 gađanje i najtačniji način određivanja elemenata za gađanja, to ne garantuje da
4 izračunata teoretska putanja je stvarno najtačnija putanja. Jer greške pripreme
5 početnih elemenata spadaju isto u teo... u, u, u teo... teoriju vjerovatnoće. I
6 jednako ko što postoje rasturanje pogodaka, postoje i greške pripreme početnih
7 elemenata. I te greške, ja sam rekao, tako da ne možemo svaki put reći da je
8 izračunata putanja i 100% tačna putanja.

9 P: Hvala Vam. Hvala, gospodine Poje. Dali ste vrlo detaljan odgovor, ali
10 ono što je bio smisao mog pitanja jeste da -

11 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Prije nego što nastavite,
12 gospodine Milovančević, to mi je palo napamet i ranije. Na osnovu onoga što ste
13 Vi ranije rekli, gospodine Poje, šta je granica greške? Možete li nam to reći?

14 SVJEDOK: Pogledajte, priprema početnih elemenata u stvari se sastoji iz
15 sakupljanja podataka za gađanje, obradu podataka i zauzimanje elemenata za
16 gađanje na samom lanseru. Prilikom jednog, drugog i trećeg prave se slučajne
17 greške. Te greške zav... zavise od više elemenata, od samog, recimo,
18 konstrukcije, tolerancije pri izradi sistema, od načina merenja, merenja, od
19 instrumenata koji služe za merenje. Svi oni imaju odr... određene tolerance, neke

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 svoje greške.

2 Kada se saberu sve te greške, tada se javlja, tada se javlja neka
3 sumarna greška. Sumarna greška pripreme početnih elemenata. Tu znači spada
4 slučajne greške na koje mi ne možemo utjecati. One su u stvari relativno male.
5 Mi ne znamo ni smer, ni veličinu točno, jer se s time bavi teorija vjerovatnoće.

6 Teorija gađanja od Živanova govori o tim greškama pripreme početnih
7 elemenata. Najtačniji način pripreme početnih elemenata je potpuna priprema. Još
8 tačniji način je sama korektura, jer se korekturom ispravljaju elementi dobijeni
9 pripremom početnih elemenata, znači gađanja. Vraćamo se na pripremu početnih
10 elemenata, znači potpuna priprema je najtačniji način određivanja početnih
11 elemenata za gađanje koji obuhvata tačne koordinate, tačne balistične podatke i
12 tačne meteorološke podatke za gađanje. I bez obzira na sve to, tačne podatke je
13 sumarna greška pripreme početnih elemenata od 0,8 do 1,2 posto daljine gađanja.
14 U našem jeziku /nerazgovijetno/ mi smo to pretvorili približno u vd. Govorimo o
15 rasturanju po daljini. To je približno 2 vd. Znači središnja greška pripreme
16 početnih elemenata u potpunoj pripremi, kao najtačniju metodu pripreme je 2 vd.
17 Celokupna slika rastu... slika greške, znači, cela slika greške je u stvari
18 plus-minus 4 takve središnje greške. Što znači da je greška pripreme početnih
19 elemenata relativno velika. I zbog toga treba na velikim daljinama izvajati
20 korekciju gađanja. Korekturu.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam. Hvala Vam mnogo.

2 Gospodine Milovančević, izvolite.

3 G. MILOVANČEVIĆ:

4 P: U vezi sa ovom korekturom i kamerom koju smo pominjali i u vezi sa
5 pitanjem koje Vam je časni sudija Nosworthy postavila, mi govorimo sada o jednoj
6 temi, dakle osnovnom zahtevu u artiljerijskom gađanju da se projektilom pogodi
7 cilj. Za uspješno pogađanje cilja, Vi ste sada rekli, potrebno je izvršiti
8 potpunu pripremu, dakle, obuhvat svih elemenata od kojih zavisi preciznost
9 artiljerijske vatre. Ali ste također rekli i sledeće, da je za tu preciznost
10 vatre vrlo bitna korektura vatre. E sada, kod sistema Orkan, pitanje je sledeće,
11 ta korektura vatre kod sistema Orkan vrši se automatski tako što se koristi
12 kamera koja snima let te prve rakete i pitanje je sledeće: da li je to
13 najmodernije moguće rešenje koje je u tom trenutku postojalo?

14 O: I pri Orkanu je moguće klasična korektura. Samo treba obezbedit
15 posmatranje pogodaka. A jedan način, vrlo savremen način je i taj način da se uz
16 pomoću kamere snimi putanja i da se izvede sama korektura. Znači, i na taj način
17 je moguće izvesti korekturu, sa pretpostavkom da je izračunata putanja točna
18 putanja. Jer ako je putanja... znači, ako nismo uzeli u obzir sve parametre koje
19 sam nabrojio, topografske, balističke i meteorološke i ako je putanja pogrešno
20 izračunata, to znači da će u toku korekture korištenjem kamere, stvarna putanja
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u stvari dovesti na, ja bi rekao "lažnu", ali netočnu putanju.

2 P: Hvala Vam, gospodine Poje. Vrlo ste ovo detaljno objasnili. Suština
3 mog pitanja jeste bila da je ta korekcija automatska korekcija leta obezbeđena
4 primenom elektronike i kamere, dakle jednim modernim rešenjem, sa jednim ciljem
5 da se postigne što preciznija vatra delovanjem Orkana. Je l' to tako?

6 O: Ja. Da. To je tako.

7 P: Hvala Vam.

8 O: Pri čemu bi ja, ako dozvoljavate, još samo to dodao, da bez obzira i
9 po završnoj korekturi postoji greške korekture, koje su približno 50 posto manje
10 nego su greške pripreme početnih elemenata. To znači da je greška po završenoj
11 korekturi približno to 0,8 do 1 cela, i do 1 vd po daljini.

12 P: Hvala Vam, gospodine Poje.

13 Na strani 23 na B/H/S-u, odnosno 19 na engleskom tekstu, Vi govorite o
14 raketnom projektilu i objašnjavate da on na cilj deluje bojevom glavom čija
15 funkcija se u principu ne razlikuje od klasičnih projektila. Jer jednako kao i
16 klasični projektil i raketni projektil sadrži bojevnu glavu koja ima košuljicu,
17 eksplozivno punjenje i upaljač. To je tako i kod Orkana, zar ne gospodine Poje?

18 O: Ako pogledate malo niže dole, piše: "Savremeni raketni projektili
19 imaju kasetne bojeve glave sa kumulativno-parčadnim bombicama i protiv-oklopnim
20 minama."

21 P: Uštedeli ste mi... Hvala, gospodine Poje, uštedeli ste mi sledeće
22 pitanje, ali u vezi sa ovim Vašim odgovorom je pitanje koje smo juče već
23 pominjali. Dakle, Orkan kao višecevni bacač raketa ima dve vrste raketa u...
24 kada posmatramo bojevu glavu i obe rakete su sa kasetnim punjenjem. Je l' to
25 tako?

26

27

28

29

30

1 O: Da. Koliko je meni poznato i na osnovi literature koje sam proučio,
2 Orkan ima dve vrste bojevih glava. Znači, jednu raketu sa dve vrste bojevih
3 glava, sa bojevom glavom, kasetnom bojevom glavom sa bombicama i bojevom
4 kasetnom glavom sa protiv-oklopnim minama.

5 P: Još jednom da se podsetimo da ta jedna bojeva glava, dakle, ona kojom
6 je delovano po ciljevima u Zagrebu jeste kasetna bojeva glava sa kumulativno
7 parčadnim bombicama, a druga vrsta kasetne bojeve glave je sa protiv-oklopnim
8 minama. One očigledno nisu mogle biti korišćene, niti je imalo smisla koristiti
9 pri gađanju određenih ciljeva u Zagrebu, zar ne?

10 O: Da, zato jer kasetna bojeva glava sa bombicama načelno se koristi za
11 djelovanje na živu silu i vatrena sredstva, objekte i slično, dok se kasetne
12 glave sa protiv-oklopnim minama uglavnom koriste za postavljanje minskih polja
13 na daljinu. Njih su uglavnom upotrebljavaju za, za sprečavanje naglog prodora
14 oklopno mehaniziranim jedinicama na nekim, na nekim pravcima.

15 P: I u vezi sa poslednjim ovim Vašim odgovorom, da stvar ne bismo
16 ostavili u bilo kakvoj dilemi, da li sam u pravu kada kažem da je jedina raketa
17 kojom je, Orkana, kojom je moglo, kojom se moglo delovati po ciljevima u Zagrebu
18 bila upravo ova koja je korišćena? Ovaj, sa ovakvom bojevom glavom.

19 O: Prema podacima s kojima sam pač jas raspolagao, na Zagreb su
20 lansirane samo rakete sa kasetnom bojevom glavom u kojoj su bile e... bombice.

21 P: Hvala. U nastavku -

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Koji je bio cilj u Zagrebu? Pitanje
23 postavljam Vama, gospodine Milovančević. Jer, ne mislim da svjedok zna koji su
24 bili namjeravani ciljevi.

25 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja Vam mogu odgovoriti na dva načina. Mogu
26
27
28
29
30

1 Vam odgovoriti direktno, ali mislim da će to uticati na tok ispitivanja svedoka.
2 A na tu temu ću ja postaviti vrlo konkretna pitanja svedoku i Vi ćete moći da
3 dobijete odgovor. Ako tada ne budete zadovoljni tim što budem pitao svedoka, ja
4 ću Vam se direktno izjasniti, časni Sude. Ali jedino iz ovog razloga koji Vam
5 pominjem, mislim da sada ne bi bilo dobro da Vam o tome ja govorim pred
6 prisutnim svedokom. Direktno bi uticalo, materijalno bi uticalo na sadržaj
7 njegovog iskaza u daljnjem ispitivanju.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dajte, da to sada ustanovimo. Vaše
9 pitanje je bilo: "U vezi sa Vašim odgovorom, da li sam u pravu kada kažem da
10 jedini projektil koji ste mogli koristiti za ciljeve u Zagrebu je upravo tip
11 koji je korišten sa tom vrstom bojeve glave?"

12 Prije nego što ovaj svjedok može da odgovori, ja bih želio da budem
13 uvjeren da on zna koji su bili ciljevi. Jer, kako onda on može da odgovori na
14 pitanje?

15 Gospodine Poje, da li Vi znate koji su bili ciljevi u Zagrebu?

16 SVJEDOK: Jas u stvari ne znam koji su bili konkretni ciljevi, jer na
17 osnovu podataka kojim sam raspolagao... ja sam raspolagao samo sa mjestima na
18 kojima su te, ter... ti projektili se aktivirali i na područja na koja su te
19 bombice iz kasetne glave projektila padale na području Zagreba. Konkretno, što
20 je bio cilj prilikom raketiranja Zagreba ili ciljevi, ne znam.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Je l' shvatate problem? Jer ovaj
22 svjedok ne može odgovoriti na to pitanje ako ne zna koji su bili namjeravani
23 ciljevi.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da problema nema jer se svjedok u
2 svom nalazu izjasnio da je mogući cilj bilo civilno stanovništvo, prema
3 policijskom izvještaju. Ako se to... ako se tako izjasnio... moje pitanje je
4 onda bilo vezano za deo takvog njegovog izjašnjenja i to je bio razlog zbog koga
5 sam Vam rekao da bi ova pitanja ostavio za kasniju fazu ispitivanja svjedoka. Ne
6 da bi izbegao odgovor na Vaše pitanje. Uz Vaše dopuštenje, ja bih nastavio sa
7 ispitivanjem.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nije Vam to još dozvoljeno. On nam je
9 rekao "mogući ciljevi". Očigledno, on nagađa na osnovu vrste rakete koja je
10 korištena. Vi njemu kažete da ciljevi koji su trebali da budu pogođeni, mogli su
11 biti pogođeni samo ako bi se koristila ta vrsta rakete. Vi treba da mu kažete
12 koji su to namjeravani ciljevi. On nam kaže koji su to mogući ciljevi. Prema
13 tome, dok god on ne zna koji su to bili namjeravani ciljevi, on ne može da
14 odgovori na to pitanje.

15 G. MILOVANČEVIĆ: Ja polazim od navoda Optužnice o kome se i u okviru
16 koga se izjašnjava ekspert. Ekspert govori, između ostalog, o tome da su po
17 njegovom mišljenju ciljevi bili civilno stanovništvo. Ako je taj njegov odgovor
18 nešto što postoji u njegovom ekspertskom nalazu, moje pitanje je bilo da li je
19 civilno stanovništvo moguće gađati protiv-tenkovskim bombama, ili samo nekom
20 drugom vrstom projektila?

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Onda mu to recite. Recite da je cilj
2 o kojem Vi govorite, cilj o kojem on govori u svom izvještaju. Naime, civilno
3 stanovništvo, recite mu to. Onda će on biti u mogućnosti da odgovori na Vaše
4 pitanje.

5 G. MILOVANČEVIĆ: [govornici se preklapaju] časnih Sude. Ja tvrdim da nije
6 tako, pa ćemo doći do toga -

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Šta Vi kažete, šta Vi tvrdite? Vi
8 kažete da on govori o mogućim ciljevima. Ako on postavlja kao postulat takvu
9 vrstu cilja, onda mu recite. Ako Vi postavljate takvu vrstu cilja kao postulat,
10 da li onda takav cilj može da pogodi samo takva vrsta rakete?

11 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Također, u Vašem pitanju ranije, u
12 transkriptu 15, red 6, Vi ste pitali da li bi to mogao biti samo instrument koji
13 bi jedino imalo smisla koristiti u ciljanju određenih objekata u Zagrebu, i to
14 je malo nejasno. Prema tome, također Vaše pitanje da li je tačno, da li je to
15 bilo malo uznemirujuće i odgovor "da", ne govori baš mnogo, što se mene tiče. Da
16 li postoji neki problem u transkriptu ili... ali ja ovdje vidim problem.

17 G. MILOVANČEVIĆ: Ne postoji, mislim da ne postoji problem u transkriptu.
18 Ja ću ovo prethodno pitanje u ovom trenutku povući da bismo mogli da se bavimo
19 normalnim ispitivanjem svedoka po redosljedu koji on prati u svom ekspertskom
20 nalazu, pa ću ga eventualno postaviti kasnije. Uz Vaše dopuštenje da u ovom
21 trenutku ne pravimo situaciju u kojoj bi moje pitanje moglo da bude
22 prejudiciranje stvari. Ja sam tako shvatio Vašu primedbu, ako dopuštate, ja bih

23
24
25
26
27
28
29
30

1 dalje nastavio sa ispitivanjem svjedoka.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Svakako, dok god nećete tražiti od
3 svjedoka da odgovara na pitanja za koja mu je prvo potrebno da mu se daju podaci
4 da bi mogao da odgovori. Vi ste postavljali pitanja a da mu niste dali te
5 podatke, a podatak u ovom slučaju je upravo cilj.

6 Možete nastaviti. Dakle, ovo pitanje nije dozvoljeno.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Ja sam ga već prethodno povukao i
8 prihvatom Vašu odluku. Dopuštate da nastavim?

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možete, izvolite.

10 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam.

11 P: U nastavku teksta, to bi bila strana 24 na B/H/S-u, ili strana 20 na
12 engleskom tekstu, Vi govorite pod fusnotom 6, gospodine Poje o parčadnom dejstvu
13 projektila i kažete da je to takvo dejstvo mine ili rakete po cilju, koje se
14 ostvaruje ubojnim parčadima projektila. Da li je tačno da svaki projektil ima
15 parčadno dejstvo pri delovanju po cilju?

16 SVJEDOK: Načelno, svaki projektil sem, mogli bi reći, protiv-oklopnih
17 projektila, ima i parčadno dejstvo. Razlika je samo u tome, ali to parčadno
18 dejstvo se ostvaruje sa djelovima same košuljice projektila - što je pri
19 klasičnom projektilu, ili djelovanjem kuglica iz bombice - kao što je u primjeru
20 Orkana.

21 G. MILOVANČEVIĆ:

22 P: Hvala Vam. U sljedećem pasusu ispred ovoga, ispod ovoga, Vi govorite
23 o parčadnom dejstvu koje može biti kod udarnog ili kod tempirnog gađanja. Tu
24 smo, gospodine Poje, došli do one teme koju ste Vi na početku današnjeg
25 ispitivanja pomenuli, to tempirno gađanje. I objašnjavate, da bi se kod udarnog

26

27

28

29

30

1 gađanja postiglo parčadno dejstvo, upaljač se podešava na trenutno dejstvo, ili
2 na dejstvo sa usporenjem. U vezi sa tim, o kakvom se tempirnom gađanju radi kod
3 Orkana?

4 PREVODITELJICA: Prevodioci mole za referencu.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, svjedok
6 također... naime, prevodioci traže pomoć. Da li im možete reći o kojoj stranici
7 je riječ, jer oni ne mogu da Vas prate.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam na početku mog pitanja reko da se
9 radi, oprostite ako sam bio neprecizan, o strani 24 na B/H/S-u ili -

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ili stranica 20 u verziji na
11 engleskom, međutim na stranici 20 na engleskom nema fusnote 6. Zbog toga
12 prevodioci imaju teškoća.

13 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Možda nam možete reći koji je to
14 pasus, koje poglavlje?

15 G. BLACK: [simultani prijevod] Ja sada gledam između dvije verzije,
16 original i prevod. Izgleda da je fusnota 7 u verziji na engleskom u stvari
17 fusnota 6 u originalnoj verziji. Ali, u svakom slučaju, mislim da branitelj u
18 stvari gleda dno stranice 19 u verziji na engleskom i prelazi na stranicu 20.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa možda je to tako, ali fusnota 6 je
20 na stranici 13, što je jako daleko od ovog poglavlja u verziji na engleskom.

21 G. BLACK: [simultani prijevod] Pa to je možda greška u prevodu, časni
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Sude.

2 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Ta fusnota broj 6 odgovara fusnoti 7
3 u verziji na engleskom /prijevod engleskog transkripta: "u verziji na B/H/S-u"/.
4 Hvala Vam.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala lijepo. Nadam se da Vas
6 prevodioci sada mogu pratiti. Hvala Vam.

7 G. MILOVANČEVIĆ:

8 P: Nalazimo se u poglavlju 3.6, "Parčadno dejstvo projektila". I to bi
9 bio 7. pasus u tom poglavlju. Ono što bih zamolio časní Sud da ima u vidu, to je
10 da izgleda zaista postoji u prevodu razlika u označavanju fusnota. Na B/H/S-u su
11 jedni brojevi, a na engleskom prevodu su drugi brojevi - što nikako ne bi smelo
12 da bude - ali se desilo. Pa je to razlog za ovaj nesporazum, dakle, ne moja
13 namerna greška. Samo to imajte u vidu, molim Vas. Imajte to u vidu radi
14 razumevanja pozicije. Hvala Vam.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa ništa takvo nije sugerisano. Mi
16 smo shvatili da to nije Vaša greška.

17 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam. Nisam to ni mislio. Hvala.

18 P: Dakle, Vi govorite u ovom poglavlju o parčadnom dejstvu projektila i
19 kažete da to parčadno, ponovit ću pitanje, napravili smo veliku pauzu, da to
20 parčadno dejstvo može biti i kod udarnog i kod tempirnog gađanja. U nastavku

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 objašnjavate, da bi se postiglo parčadno dejstvo, kod udarnog gađanja upaljač se
2 podešava na trenutno dejstvo ili na dejstvo sa usporenjem. Da li je to tako,
3 gospodine Poje?

4 O: Tako piše, da.

5 P: Molio bih sada da pogledamo sada stranu 28 Vašeg nalaza na B/H/S-u.

6 G. MILOVANČEVIĆ: To bi trebalo na engleskom tekstu da bude strana 23,
7 časni Sude.

8 P: Na ovoj strani na B/H/S-u nalazi se tema, odnosno pasus, koji počinje
9 crnim slovima "tempirno gađanje". Iznad ovog pasusa koji počinje tekst o
10 tempirnom gađanju, nalazi se jedna rečenica koja me interesuje, gospodine Poje.
11 Vi kažete da se "radi povećanja efekta parčadnog dejstva po otkrivenoj živoj
12 sili može upotrebiti tempirno gađanje".

13 I objašnjavate da se to tempirno gađanje izvodi tempirnim projektilom sa
14 upaljačem vremenskog ili blizinskog dejstva koji obezbeđuje da se dobije
15 eksplozija projektila na putanji na određenoj visini iznad cilja. Pitanje je: da
16 li je to suština tog tempirnog dejstva kod artiljerijskog gađanja?

17 O: Prilikom artiljerijskog gađanja s klasičnim projektilom tempirno
18 gađanje se izvodi, znači sa trenutno-fugastim projektilom, s upaljačem tempirnim
19 tako da do eksplozije projektila dolazi na određenoj visini iznad cilja. To
20 govorimo o klasičnoj... klasičnoj artiljeriji.

21 Ako idemo na sistem Orkan. Tu moramo da razlikujemo dve vrste upaljača.

22 P: Mogu li Vas ovde prekinuti, gospodine Poje?

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo sekundu. Mogu li Vas prekinuti,
24 gospodine Milovančević? Vi ste nešto citirali svjedoku i rekli ste da to ima

25

26

27

28

29

30

1 veze sa tempiranim gađanjem. Ali u citatu piše: "da bi se povećao efekt
2 parčadnog dejstva, moguće je upotrebiti i tempirno gađanje."

3 Ja pokušavam to sada da nađem. Da, piše: "Sem rikošetnog gađanja po
4 otkrivenoj živoj sili, radi povećanja efekta parčadnog dejstva moguće je
5 upotrijebiti i tempirno gađanje." I tako sam ja to shvatio, to je moguće dodatna
6 upotreba tempirnog gađanja. To nije ono što ste Vi rekli svjedoku. Ja bih želio
7 da mogu da Vas pratim. Želio bih da znam šta Vi citirate svedoku, tako da mogu
8 da Vas pratim.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Ako dopuštate. Razumeo sam primedbu, časni Sude. Ako
10 dopuštate da to uz pomoć svedoka objasnim kroz pitanja.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, ne, ne... ne treba to. Samo me
12 uputite tačno na stranici šta citirate.

13 G. MILOVANČEVIĆ: [govornici se preklapaju] ... pomenuli, časni Sude.
14 "Sem rikošetnog gađanja po otkrivenoj živoj sili, radi povećanja efekta moguće
15 je upotrebiti i tempirno gađanje." Dakle, tu sam rečenicu, taj deo teksta sam -

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ali, to nije ono što je u
17 transkriptu. Ono što je u transkriptu je sljedeće: "da bi se povećao efekat" ili
18 tačnije: "Koristi se tempirno gađanje da bi se povećao efekat parčadnog
19 dejstva". Ne pominje se rikošetno gađanje, ne pominje se otkrivena živa sila, to

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 se uopšte ne pominje u transkriptu, u prevodu Vašeg pitanja.

2 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, to i ne treba da se pominje. Jer smisao mog
3 pitanja je bio upravo ovaj koji sam postavio. Dakle, meni je sad u ovom trenutku
4 tema - tempirno gađanje. Ja sam gospodinu Pojeu upravo ukazao na onaj deo teksta
5 njegovog koji nas sad u ovom trenutku interesuje, a to je tempirno gađanje.
6 Dakle, ne rikošetno gađanje, nego tempirno gađanje i suština, materijalni smisao
7 tempirnog gađanja. Pokušavam od svedoka da dobijem odgovor upravo na tu temu i
8 zbog toga sam izdvojio ovaj deo rečenice koji nas interesuje. Mislim da će
9 svedok moći da da odgovor na to pitanje. Ako Vi insistirate, časni Sude, ja mogu
10 pitanje i preformulisati da ne bi stvaralo zapisnik u... zabunu u pogledu
11 eventualnog teksta u ovom ekspertskom nalazu. Ako je to problem, ja ću to
12 učiniti odmah, časni Sude.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Jedini problem je u ovome, ako
14 citirate - onda citirajte tačno. Onda znamo gdje se nalazite, na kojem dijelu
15 teksta i šta govorite. Nemojte parafrazirati, a onda staviti znak navoda - jer
16 ovdje vidimo znak navoda.

17 Možete nastaviti, gospodine Milovančević.

18 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

19 P: Gospodine Poje, izvinite na ovoj pauzi. Ja sam delom parafrazirao, a
20 delom citirao smatrajući da ne činim materijalnu povredu smisla teksta koji se
21 nalazi preda mnom. Bit ću precizan, vodit ću računa o instrukcijama Suda.

22 Da li se može reći, ponovit ću pitanje, da je moguće upotrebiti i
23 tempirno gađanje radi povećanja efekta parčadnog dejstva?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Tempirno gađanje je efikasni... je za neutralizaciju žive sile na
2 otvorenom efikasnije od udarnog gađanja i pri klasičnim projektilima, ako je to
3 moguće, se upotrebljava čak i kombinacija udarnog i tempirnog gađanja, znači pri
4 neutralizaciju žive sile izvan zaklona, na otvorenom.

5 P: Hvala Vam. Kada govorimo o tom tempirnom gađanju koje se vrši radi
6 povećanja efekta parčadnog dejstva, Vi kažete u Vašem tekstu da se ono izvodi
7 tempirnim projektilom sa upaljačem vremenskog ili blizinskog dejstva, tako da se
8 dobije eksplozija projektila na putanji na određenoj visini iznad cilja. Da li
9 je to smisao tempirnog gađanja?

10 O: Da. Pri upotrebi klasičnih projektila, sa trenutno-fugasnom glavom,
11 jer u stvari za tempirno gađanje koristi se tempirni upaljač. Te dvije vrste
12 koje su spomenuti u tekstu, s ciljem da se eksplozija projektila - znači te
13 trenutno-fugasne bojevnog glave - dobije na određenoj visini iznad cilja. S time
14 se povećava efikasno djelovanje parčadi na živu silu na otvorenom.

15 G. MILOVANČEVIĆ: Upravo ovaj odgovor je, gospodine Poje, bio razlog zbog
16 kojeg sam Vam postavio ovo pitanje. I Vaš odgovor nas automatski vodi na ovu
17 fotografiju, sliku broj 11 koja govori o tempirnom gađanju. Ona se nalazi na
18 strani 23 engleskog teksta, a na strani 28 teksta na B/H/S-u.

19 P: Da li pred sobom vidite ovu fotografiju sa naslovom "Tempirno gađanje
20 ili streljanje"? U vezi sa tom fotografijom, ova kosa linija sa ovim oblačićem
21 na kraju bi trebalo da predstavlja let artiljerijskog projektila koji je podešen
22 za tempirno gađanje. Da li je to tako, gospodine Poje?

23 O: Da, na tom crtežu s lijeve strane vidi se putanja i na kraju te
24 putanje, iznad cilja, eksplozija tega tempirnog projektila koji se desio
25 usljed... usljed podešavanja, određenog podešavanja tempirnog upaljača.

26 P: Hvala Vam. Ispod slike Vi kažete u tekstu da se to tempirno gađanje
27 izvodi tako što se blizinski upaljač fabrički podesi tako da izaziva rasprsnuće
28 projektila na najpovoljnijoj visini iznad cilja i na taj način maksimalno je
29 iskorišćen broj ubojnih parčadi, čime se postiže bolji efekat za oko 3 puta u

30

1 odnosu na udarno dejstvo. Da li je to tako, upravo kod tempirnog gađanja?

2 O: Prilikom upotrebe, još jednom ću da ponovim, će pri upotrebe klasične
3 artiljerijske municije pri tempirnom gađanju s upotrebom tempirnih upaljača i to
4 blizinskih, blizinskih tempirnih upaljača kod kojih je rasturanje po visini vrlo
5 malo, možda čak i teoretično vrlo malo, a i praktično, se učinkovitost, uzmimo
6 efikasnog parčanog dejstva povećava dva do tri puta. Još jednom spominjem, na
7 živu silu na otvorenom.

8 P: Pošto je smisao i suština ovog tempirnog gađanja, eksplozija
9 artiljerijskog projektila na određenoj visini iznad cilja, i to je prikazano na
10 ovoj slici 11, podsjetio bih Vas na dokazni predmet 771 koji predstavlja sličnu
11 ovakvu putanju artiljerijske rakete Orkan koja se otvara na određenoj visini
12 iznad cilja, 800 do 1000 metara. To su dve potpuno različite stvari, je li tako,
13 gospodine Poje?

14 O: Da. Ja sam i sada kada sam govorio o tempirnom gađanju, ovdje smo
15 govorili o klasičnom tempir... tempirnom projektilu, odnosno trenutno-fugastom
16 projektilu s tempirnim upaljačem. Pri sistemu Orkan raketa mi razli... imamo dve
17 vrste upaljača. U prvom dijelu, na samoj raketi, postoji tempirni upaljač koji
18 omogućuje da do otvaranja kasetne glave dođe na određenoj visini od 800 do 1000
19 metara. I to je jedna vrsta upaljača. Druga, koja se nalazi na samom raketi i
20 druga vrsta upaljača su udarni upaljači koji se nalaze u svakoj bombici, koji
21 omogućuju djelovanje bombice prilikom udara u prepreku. Znači, na bomb... na
22 raketi je tempirni upaljač zbog otvaranja kasetne glave, a na bombicama se
23 nalazi udarni upaljač za aktiviranje bombice pri dodiru sa preprekom.

24 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam. Molio bih da se na monitoru pokaže dokazni
25 predmet Tužilaštva 771.

26 P: Dakle, ovo što se sada pred nama nalazi na monitoru, to je ta
27 situacija kada se oplata rakete, uslovno rečeno, rascveta i iz nje raspu
28 bombice. Ali to nije ona eksplozija koju smo videli na fotografiji 11,

29
30

1 maloprije, kod tempirnog gađanja. Jesmo li to učinili nespornim, gospodine Poje?

2 O: Da. Upravo je tako. Te dve slike na 11 u izveštaju, ta foto... ta
3 slika koja je prikazana trenutno na monitoru se razlikuju. Na monitoru u stvari
4 upaljač ima zadaću, zadatak da otvori, znači da aktivira kasetnu bojevu glavu,
5 znači da otvori bojevu glavu i da na cilj "ispusti", ja bi tako reko pod nekim
6 navodnim znacima, 288 bombica koje su pa snabdevene sa udarnim upaljačem i
7 bombice djelaju... djeluju kot udarni, znači s udarnim upaljačem, znači do
8 eksplozije bombice dolazi s dodirrom s preprekom.

9 P: Ovaj Vaš odgovor, pretpostavljam i završit ćemo ovu temu, vrlo smo se
10 dugo bavili njom, mislim da je bila bitna, ovaj Vaš odgovor da li znači, dakle,
11 ovo što imamo sada na monitoru na ovom dokazni predmet 771 pokazuje raspršavanje
12 bombica i to što se dešava na visini od 800 do 1000 metara nije eksplozija
13 eksplozivnog punjenja bombica u Orkanu. Je li tako?

14 O: Moramo razumjet da to eksplozivno punjenje koje se aktivira u samoj,
15 na samoj bojevoj gl... kasetnoj glavi je toliko da to glavu otvori i oslobodi
16 bombice. Znači to nije klasično trenutno-fugasno punjenje v bojevoj glavi, zato
17 jer ta bojeva glava je snabdevena sa bombicama i tu ima onoliko eksploziva
18 koliko je potrebno da otvori kasetnu bojevu glavu i da ispusti 288 bombica koje
19 padaju prema cilju.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Kad padnu dole, onda dolazi do eksplozije -

21 SVJEDOK: Kada te bombice padnu na pre... bilo kakvu prepreku dolazi do
22 djelovanja udarnog upaljača, taj udarni upaljač djeluje eksploziv koji se nalazi
23 v bojevoj... u toj bombici i tad se javlja ono dvostruko djelovanje: djelovanje
24 kuglica, /nerazgovijetno/ u krug, u prsten oko 10 metara i djelovanje
25 kumulativnog mlaza koji probija prepreku.

26 G. MILOVANČEVIĆ:

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam, gospodine Poje, na ovom trudu. Prelazimo na sljedeću temu.
2 To je u daljem nastavku teksta, odmah iza ovoga, raketa raketnog sistema Orkan.
3 Već smo konstatovali da ona ima dva tipa kasetne bojeve glave, objasnili ste
4 koliki broj kumulativno parčadnih bombica ima ona kasetna bojeva glava sa
5 bombicama. I također ste rekli da je kalibar bombice 40 milimetara i da probija
6 čelik od 60 milimetara, pancirni čelik.

7 O: Da.

8 P: To je velika probojnost?

9 O: U stvari ta...ta,ta,ta mlaz, kumulativni mlaz svojim fokusom probija
10 praktično oklop svakog savremenog tenka sa gornje strane.

11 P: Da li ove bombice mogu ova... sa ovakvom konstrukcijom, svojim
12 udarnim talasom i svojim razornim dejstvom oštetiti i objekte?

13 O: Moguće. Moguće. Mada su one prije svega namjenjene za probijanje
14 tenkova, oklopnih transportera, oklopnih automobila, ob drugom delu moguće
15 različite objekte, kao što su recimo bunker, kao što su recimo neke utvrđene
16 zgrade, zgrade iz kojih se djeluje i slično tome.

17 P: To su sve ciljevi protiv kojih se može upotrebiti ova raketa Orkan.
18 Je li tako?

19 O: Da. To su uglavnom... uglavnom to su svi ciljevi koji se koriste.
20 Oklo... oklopno mehanizirana sredstva i drugi, recimo, objekti.

21 P: Hvala Vam. U poglavlju 3.7 u nastavku teksta, tačnost artiljerijske
22 vatre, to je strana 30 na B/H/S-u, Vi govorite o pojmu artiljerijske vatre i
23 kažete da ona predstavlja: "dejstvo artiljerijskih projektila po cilju radi
24 postizanja željenih materijalnih i moralnih efekata."

25 Kada ovako definišete artiljerijsku vatru, da li se ova definicija
26 odnosi i na raketni sistem Orkan?

27 O: U svakom slučaju. Svako djelovanje artiljerijskih projektila iz
28
29
30

1 ostalih projektila ima za cilj da se materijalno nanose materijalni gubici ali i
2 psihološki da se djeluje.

3 P: Kada govorite o tom psihološkom dejstvu, možete li nam nešto
4 detaljnije reći o tome. Da li je to ono poražavajuće, na primer moralno dejstvo,
5 na protivnu stranu koje se ostvaruje snažnom, iznenadnom, tačnom artiljerijskom,
6 u ovom slučaju raketnom vatrom Orkana?

7 O: Mi moramo ovako reći da prilikom bojnog djelovanja artiljerije, s
8 time i Orkana - postiže se neki materijalni učinak. Ampak, moramo biti i sigurni
9 smo da svaki projektil ne pogodi cilj. Tamo se stvori ogroman broj eksplozija,
10 tu je mnogo dima i tako dalje. I to u svakom slučaju djeluje na moral ljudi koji
11 se nalaze na prostoru u kojem se izvodi takvo gađanje. Dozvolite, ja sam na
12 jednoj većoj vježbi na poligonu Slunj... djelovali smo na otpornu točku voda u
13 odbrani i kada smo pogledali rezultate artiljerijske pripreme, smo usta... smo
14 ugotovili, ustanovili da ubistvo je relativno mali broj direktnih pogodaka. Ali
15 kada smo posmatrali to gađanje gdje se sve treslo i dimilo i gorilo, to je
16 sigurno ogroman moralni učinak moralo pustiti na toj... na tom cilju i ako su u
17 tom primeru ciljevi su bile lutke, a ne živi... živi... živi ljudi.

18 P: Hvala Vam, gospodine Poje. Časni Sude, mislim da bi sada bio momenat
19 za pauzu. Ako to Vama odgovara?

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ovo je pravi trenutak za pauzu.
21 Hvala Vam, gospodine Milovančeviću. Prekidamo sa radom i nastavljamo u petnaest
22 do jedanaest.

23 SUDKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

24 ... Početak pauze u 10.15h

25 ... Sjednica nastavljena u 10.46h

26 SUDKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite. Izvolite sjesti.

27 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, izvolite,
28 imate riječ.

29 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

30

1 P: Došli smo pre pauze, gospodine Poje, do poglavlja 3.7 pod naslovom
2 "Tačnost artiljerijske vatre" i govorili smo o delovanju artiljerijskih
3 projektila radi postizanja materijalnih i moralnih efekata. Vi dalje u tekstu
4 Vašeg ekspertskeg nalaza kažete da se artiljerijskim gađanjem izvršavaju vatreni
5 zadaci neutralisanja, uništenja, rušenja, zaprečavanja i ometanja. I u vezi sa
6 tim kažete da artiljerijska vatra mora biti iznenadna, snažna, tačna i
7 kratkotrajna. Da li su to opšta pravila artiljerijskog gađanja koja važe i za
8 delovanje Orkana?

9 O: Da. To su pravila koja važe za svu artiljeriju, a s time tudi na
10 djelovanje Orkana.

11 P: Kada nekoliko na... strana napred, to je strana 34 teksta na B/H/S-u,
12 govorite o artiljerijskom gađanju, Vi kažete da artiljerijsko gađanje načelno
13 ima tri faze koje obuhvataju: pripremu početnih elemenata, korekturu i grupno
14 gađanje pri čemu priprema početnih elemenata za što kraće vreme obezbeđuje što
15 tačnije elemente za početak korekture i za početak grupnog gađanja. Da li je to
16 pravilo koje se odnosi i na Orkan?

17 O: Priprema početnih elemenata je faza gađanja u kojoj se za čim kraće
18 vrijeme održi čim natančnije i čim bolj točni elementi za početak korekture ili
19 grupnog gađanja i važi za artiljeriju ko rod vojske. Znači i za Orkan važi.

20 P: Hvala Vam. U nastavku teksta kažete da se korekturom otklanjaju -
21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, Vi ste
22 uputili svjedoka na stranicu 34, mislim da se radi o verziji na B/H/S-u, a
23 mislim da prevodioci hoće da znaju tačnu stranicu na engleskom.

24 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala na upozorenju, časni Sude. Radi se o tekstu koji
25
26
27
28
29
30

1 se nalazi ispod... iznad tačke 3.7.2, koja nosi naslov "Tačnost artiljerijske
2 vatre". Ja ću sada proveriti koja je to strana na engleskom. Samo malo, jedan
3 sekund.

4 G. BLACK: [simultani prijevod] To je na dnu stranice 27 u verziji na
5 engleskom, časni Sude.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, poštovani kolega.

8 P: Dakle, kada na ovoj strani 27 govorite o korekturi, Vi kažete da se
9 njom otklanjaju greške u pripremi početnih elemenata i obezbeđuju što tačniji
10 elementi za izvršenje grupnog gađanja. U vezi sa tim ću Vas podsetiti na jedno
11 od ranijih pitanja i interesuje me Vaš odgovor. Da li se ova korektura kod
12 artiljerijskog sistema Orkan vrši uz pomoć one kamere koja postoji u raketi,
13 koja snima let rakete i automatski šalje podatke za automatsku korekciju leta
14 ostalih projektila. Je li to tako?

15 O: Da. Za... u odnosu na ostala klasična artiljerijska oruđa kod kojih
16 se korektura izvodi sa osmatračnica, Orkan svojim sistemom omogućava da se
17 korektura izvodi i bez posedanja osmatračnica, znači može se koristiti kamera s
18 kojom se snima let.

19 P: Hvala, gospodine Poje, oprostite što Vas prekidam. Već smo o tome
20 govorili više puta, ne bih da Vas mučim ponavljanjem stvari.

21 O: U redu.

22 P: Hvala Vam.

23 U poglavlju, odnosno tački 3.7.2, pod naslovom "Tačnost artiljerijske
24 vatre", Vi obrađujete pitanje preciznosti artiljerijske vatre i govorite o
25 slučajnim ili neizbežnim greškama koje se javljaju kod svakog artiljerijskog
26 gađanja i koje su rezultat mnoštva uzroka koji su takvog karaktera da ih u
27 potpunosti nije moguće sagledati i ispitati. U vezi sa tim je pitanje: da li je

28
29
30

1 to odlika svake vatre artiljerijske, pa i sistema Orkan?

2 O: To je odlika svakog gađanja. Svako gađanje sadrži veliki broj
3 slučajnih grešaka na koje ne možemo uticati.

4 P: U vezi sa tim greškama, gospodine Poje, na strani 36 B/H/S-a, to je
5 strana 29 engleskog teksta, Vi ste dali jednu tablicu koja predstavlja greške u
6 pripremi elemenata za grupno gađanje, pa ste u levoj polovini tablice stavili
7 nasl...nas... naziv ili naslov "Način određivanja elemenata", a u desnoj
8 polovini "Središnja greška", pa ste dovodili u vezu ova dva elementa. Da li
9 vidite tu tablicu pred Vama, gospodine Poje?

10 O: Da. Vidim.

11 P: Hvala Vam. Kod ovog načina određivanja elemenata, tri poslednje
12 stavke su situacije sa potpunom pripremom elemenata, početnih elemenata, sa
13 skraćenom pripremom i sa prostom pripremom. Kada uporedite ove tri stavke sa
14 brojkama koje se nalaze u ovoj desnoj koloni, da li je iz ove tabele jasno da
15 što je potpunija priprema, to je vatra preciznija. Odnosno, obrnuto. Što je
16 prostija priprema, vatra je artiljerijska manje precizna. Da li je to tako?

17 O: Tačnost elemenata za gađanje zavisi od metoda pripreme početnih
18 elemenata. Što je to priprema elemenata tačnija, to su i središnje greške te
19 pripreme manje. Iz te tabele vidimo da je od te tri, tri metoda pripreme
20 početnih elemenata, a u gađanju postoje tri metode, je najtačnija potpuna
21 priprema, a da je najmanje tačna je prosta priprema. S time je i središnja
22 greška pri potpuni pripremi najmanja, a najveća je pri prostoj pripremi početnih
23 elemenata.

24 P: Hvala, gospodine Poje. U vezi sa ovim Vašim odgovorom, pitanje je
25 sledeće: da li pravilo upotrebe, opšte pravilo upotrebe artiljerije predviđa da
26 je potrebna potpuna priprema početnih elemenata za gađanje uvek kada se deluje

27

28

29

30

1 na distancama većim od 20 kilometara? Vi ste, čini mi se, o tome pisali nešto u
2 Vašem nalazu.

3 O: Na daljinama do 6 kilometara moguće je upotrijebiti prostu pripremu.
4 Na daljinama do 20 kilometara se... je osnovna priprema potpuna priprema, a
5 moguće je pripre... je upotrijebiti i skraćenu pripremu. Preko 20 kilometara
6 obavezna je potpuna priprema početnih elemenata potrebna za određivanje početnih
7 elemenata za gađanje. Znači, da ne ponavljam, znači za gađanje na daljinama
8 preko 20 kilometara obavezna je, obavezno se elementi za gađanje određuju za
9 metodu potpune pripreme početnih elemenata.

10 P: Hvala. U nastavku ove strane 29 nalazi se još jedna šema sa pregledom
11 verovatnoće, odnosno središnjih grešaka, a ispod toga je tekst koji me
12 interesuje u kome Vi kažete da artiljerijsko pravilo gađanja govori da je
13 potpuna priprema početnih elemenata na daljinama gađanja iznad 20 kilometara
14 obavezna. I to važi i za Orkan, je li tako?

15 O: Za sve artiljerijske sisteme važi da ako je daljina gađanja veća od
16 20 kilometara, obavezna je potpuna priprema početnih elemenata.

17 P: Hvala. U nastavku teksta u sledećem poglavlju Vi govorite o uticaju,
18 to je poglavlje 3.7.3, o uticaju različitih činilaca na efikasnost gađanja. A
19 potom, sledeće poglavlje koje dolazi iza ovoga nosi oznaku 3.7.5 i ima naslov
20 "Efikasnost gađanja". To je strana 41 B/H/S-a. Probat ću da pogledam stranu na
21 engleskom tekstu.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] To je stranica 33, gospodine
23 Milovančeviću.

24 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam na pomoći, časni Sude.

25 P: Kada govorite o efikasnosti gađanja, Vi kažete da ta efikasnost
26
27
28
29
30

1 zavisi od velikog broja činilaca, od kojih su najvažniji - pa ću Vam ja sada
2 ukazati na neke stvari - najpre dimenzije, oblik i karakter cilja, a dalje u
3 nastavku, u jednoj od ovih rubrika, kažete da efikasnost gađanja zavisi i od
4 pravilnog izbora vrste projektila, upaljača, punjenja, oblika putanje i vrste
5 gađanja. Da li ove opšte odredbe o efikasnosti gađanja artiljerijske vatre se
6 odnose i na Orkan?

7 O: Efikasnost gađanja koje su tu pisane važe za artiljeriju kot rod
8 vojske. Ne važe neko posebno oruđe, /nerazgovijetno/ nego na artiljeriju kot rod
9 vojske /sic/. Efikasnost vatre je zavisi od tih činilaca koji su tu nabrojani.

10 P: Hvala Vam. Kada u Vašem ekspertskom nalazu pod ovom tačkom 3.7.5,
11 koja govori o efikasnosti nalaza, okrenemo četiri sljedeće strane, odnosno
12 dođemo do kraja ovog poglavlja, Vi na samom kraju tog poglavlja - to je strana
13 44 engleskog teksta - pre dakle teme 3.8, "Namena i osnovne karakteristike
14 Orkana", dakle na samom kraju ovog poglavlja, Vi govorite o jednom primeru
15 delovanja Orkana i kažete da... Da li ste videli ovu stranu na kojoj piše
16 "primer 2"? Primer broj 2, isti uslovi kao i u primeru 1. Pri tome ovaj primer 1
17 govori o gađanju baterije sistema Orkan. I kažete: "Cilj je u nepotpunim
18 zaklonima", pa dalje ispod proračuna broja raketa navodite sljedeći tekst: "S
19 obzirom na vrstu municije, ista -"

20 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, žao mi
21 je što Vas moram prekinuti, ali ne mogu Vas pratiti. Htjela bih da znam koja je
22 to stranica u verziji na engleskom jeziku, jer pod 3.8 naslov je "Svrha i glavne
23 karakteristike VBR-a", a zatim 3.8.1 nema ono na šta se Vi pozivate. Molim Vas
24 možete li da mi pomognete u tome kako bih mogla da pratim ovo šta radite Vi sa
25 svjedokom.

26 G. MILOVANČEVIĆ: [govornici se preklapaju] ... ovu poziciju. Ja sam

27

28

29

30

1 pominjao neke strane radi lakše orijentacije. Radi se o strani 36 engleskog
2 teksta i samo sam želeo da objasnim, ona se nalazi pre ovog sistema Orkan.
3 Dakle, sama... sam kraj strane 36 engleskog teksta. Dakle, na toj strani 36
4 engleskog teksta govori se o primeru broj 2. I dva poslednja pasusa koja se
5 odnose na ovaj primer broj 2 su tema kojom se sada bavimo, časni Sude. Ja mislim
6 da smo se sada snašli u pogledu orijentacije. Ja nisam svaku snagu B/H/S-a
7 obeležio engleskim tekstom, to je moj propust.

8 P: Dakle, gospodine Poje...

9 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam za Vašu pomoć.

10 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala.

11 P: ... kada obrađujete ovaj primer 2, Vi kažete: "S obzirom na vrstu
12 municije, ista municija...", mislite na raketni sistem Orkan, "... može se
13 upotrebiti i za živu silu i za vatrena sredstva u zaklonu...", pa onda u zagradi
14 nabrajate, "... uključujući i oklopne transportere, oklopna i druga vozila,
15 zgrade i slično." Da li ovaj tekst znači da ova kasetna bojna glava sa
16 bombicama, sa ovih 288 kumulativno parčadnih bombica, deluje i na živu silu, i
17 na materijalna sredstva, dakle, oklopne transportere, oklopna vozila i zgrade i
18 slično. Je li to znači?

19 O: Da. To znači. To znači.

20 P: Hvala Vam. Hvala. Sljedeća strana, sljedeća strana odnosi se na
21 karakteristike ovog sistema Orkan. Vi na samom početku -

22 Oprostite, nisam uključio mikrofona.

23 Sledeća strana odnosi se na karakteristike raketnog sistema Orkan,
24 gospodine Poje. To je strana 45 na B/H/S-u, poglavlje 3.8. Vi govorite da je to

25

26

27

28

29

30

1 sistem koji je razvijen u drugoj polovini 1980. godine u Vojno tehničkom
2 institutu i da su ga razvili jugoslavenski i irački stručnjaci. Ovaj podatak da
3 su ga razvili irački stručnjaci, odakle počinje... potiče?

4 O: Orkan je bio testiran u Iraku u kojem je ispaljena jedna velika
5 količina projektila. I taj podatak je iz tog izvora kojeg sam tu i naveo.

6 P: Da li je taj izvor Pentagon, odnosno njegov e-mail?

7 O: Da. Taj izvor je.

8 P: Da li sam u pravu kada kažem da činjenica da je jedan sistem, na
9 primjer, testiran u Iraku ne mora automatski značiti i da je on razvijan zajedno
10 sa Irakom? Da li se slažete sa tim?

11 O: Ja se djelimično slažem, ampak ako je neka država sudjelovala u
12 testiranju nekog sistema, onda je vjerovatno su i njihovi stručnjaci radili na
13 tom području, na tom sistemu.

14 P: Da li, u bilo kom smislu, učešće iračkih stručnjaka utiče na
15 tehničko-taktičke karakteristike ovog sistema, u negativnom smislu?

16 O: Ne, ne utiče, zato jer...jer nezavisno od stručnjaka koji su radili,
17 u stvari Orkan je nastao na području bivše Jugoslaviji i nosioci razvoja bili su
18 jugoslavenski stručnjaci. S obzirom na to da znam da je Orkan bio testiran u
19 Iraku, vjerovatno da u v procesu i izrade i testiranja, sudjelovali i stručnjaci
20 iz Iraka.

21 P: Hvala Vam. Kažete na ovoj početnoj strani na kojoj govorite o Orkanu da je
22 ispitivanje prototipova obavljeno do kraja 1985., a da je dve godine kasnije
23 Orkan uveden u operativnu upotrebu JNA. U vezi sa tim je pitanje, da li je ovaj
24 period razvoja i ispitivanja Orkana 1980. do 1987. period kada je demokratski
25 zapad podržavao iračka oružana dejstva protiv Irana snabdevajući ga i municijom
26 i svim sredstvima, uključujući i Englesku, i Francusku, i Ameriku i druge koji
27 su bili na strani Iraka, a protiv pasardana /sic/ iz Irana. Je li to tako?

28

29

30

1 O: Koliko ja znam, je u jednoj fazi je zapadna Europa, a i Jugoslavija
2 podržavala Irak u borbi protiv Irana. I u to vreme verovatno se i snabdevala
3 iračka vojska sa oružanim sistemima zapadnog izvora. Koliko ja znam, koliko sam
4 razgovarao sa stručnjacima koji su predali artiljerijskom školskom centru Orkan,
5 naj bi i Orkan bil dostavljen oružanim snagama Iraka.

6 P: Hvala Vam. Preći ćemo sada na tehničke karakteristike Orkana. Vi na
7 sljedećoj strani kažete da je samohodni višecevni raketni sistem Orkan sistem
8 velikog dometa namenjen za vatrenu podršku jedinica veličine korpusa i armije.

9 U vezi sa ovom odrednicom da je to sistem velikog dometa, da li smo
10 raspravili kao nespornu činjenicu da se ovi raketni sistemi dele na sisteme
11 malog dometa: od 1 do 50 kilometara, od 50 do 200 srednjeg, a preko 200 -
12 velikog dometa. Je li to tako?

13 O: Da. Rekli smo da se Orkan nalazi na granici između rakete malog
14 dometa i srednjeg dometa. To kraj malog dometa, a početak srednjeg dometa.

15 P: Vi dalje u nastavku ovog pasusa u kome govorite o takvomometu
16 Orkana kažete da ovaj sistem može efikasno da neutrališe sve vrste ciljeva i da
17 pri tome vrši i protiv-oklopno zaprečavanje, gađanjem bojevom glavom sa protiv-
18 tenkovskim minama. To je opšta karakteristika Orkana. Je l' tako, gospodine?

19 O: Da, mi smo rek... kad govorimo o Orkanu kot sistemu, onda... onda s
20 obzirom da on ima dve vrste raketa, on ima dve vrste bojevih glava, jedna bojeva
21 glava sa bombicama namenjena za neutralizaciju i uništavanje žive sile i
22 vatrenih sredstava. I druga bojeva glava sa protuoklopnim minami, ima namjeru
23 za... namenu za zaprečavanje prostorija na pravcu nailaska tenkova ili drugih
24 oklopnih vozila.

25 P: Hvala. U sledećem pasusu ispod ovoga, Vi kažete da imajući u vidu
26
27
28
29
30

1 relativno veliku sliku rasturanja pri gađanju Orkana, on nije posebno pogodno
2 oruđe za delovanje po naselju. Ova, ova Vaša odrednica da nije posebno pogodno
3 oruđe, da li znači da je njegovo delovanje po naselju isključeno ili se takva
4 mogućnost dozvoljava?

5 O: S obzirom na veliku rasturanje pogodaka, izbor ciljeva u naseljenom
6 mjestu mora biti temeljito izabrano. To ne isključuje da se i u naseljenom
7 mjestu ne koristi Orkan na vojne ciljeve. Ampak ti vojni cilj znači moraju biti
8 izabrani i djelovanje na takve ciljeve ne sme omogućiti da se djeluje i izvan toga
9 cilja. Znači, vrlo bitan elemenat pri odlučivanju je izbor samoga cilja po kojem
10 bi se s Orkanom djelovalo.

11 P: Hvala. U nastavku teksta pod naslivom...nass...lovom e... "Višecevni
12 samohodni bacač raketa Orkan", Vi govorite o njegovim tehničko-taktičkim
13 karakteristikama. Govorite o podsistemu za isključivanje elastičnog sistema
14 vozila, zatim za... o sistemu za... podsistemu za nivelisanje, pa o podsistemu
15 za zauzimanje pravca za pokretanje lansera po visini. I za sve ove sisteme
16 kažete da su povezani digitalnim komandama i da se svim tim sistemima može
17 komandovati iz kabine od strane članova posade koji sede u kabini. Da li ove
18 karakteristike ovakvog sistema govore o njegovoj kompjuterizaciji i maksimalnoj
19 efikasnosti - u smislu tehničkih rešenja o kojima ovde govorimo?

20 O: Sistem Orkan, a ovdje govorimo isključivo o lanseru, trenutno
21 govorimo o lanseru, je mnogo savremeno oruđe koje omogućava brzo posjedanje
22 vatrenog položaja i zauzimanje svih elemenata za uspješno gađanje iz same
23 kabine. To znači nije potrebno bilo kakšna radnje obavljati da posada izlazi iz
24 kabine i da djeluje... i da priprema oruđe za djelovanje.

25 P: Kada ste govorili o karak... tehničkim karakteristikama sistema,
26
27
28
29
30

1 govoreli ste i postojanju komandnog vozila, odnosno o mogućnosti da se svako
2 vozilo upotrebi i kao komandno vozilo koje ima ulogu komandno-računarskog
3 centra. I to je karakteristika Orkana, je li tako, gospodine Poje?

4 O: Da. Svaka jedinica Orkana ima i vozilo u kojem je smješten kompjuter,
5 uzмимо računar ili računarski sistem pomoću kojeg je moguće na osnovu ulaznih
6 podataka koje sam već spomenuo, da se izračunaju pomoću nekog algoritma početni
7 elementi i ti elementi se automatski sredstvima veze prenose na sam lanser.

8 P: U nastavku teksta Vi pokazujete sliku broj 14. To je strana 49 koja
9 sadrži, koja predstavlja prolaz putanje lansirane korekzione rakete. I u vezi...
10 to je jedna velika slika, slika broj 14. U nastavku teksta o Orkanu Vi kažete da
11 televizijski korektor koji se sastoji od TV kamere koja radi u vidnom i bliskom
12 IC području i koji sadrži monitor i računar, omogućava tu automatsku korekciju.
13 To je ona automatska korekcija o kojoj smo napred govorili. Je li tako,
14 gospodine Poje?

15 O: Ja, mi smo prošli... prije toga govorili upravo o tom. Znači o kameri
16 koja snima aktivni deo leta rakete i računaru koji na osnovu podataka i
17 uspoređenja jedne i druge putanje, korigira putanju za sljedeću raketu. I sa tim
18 crtežom je na neki način predstavljeno to djelovanje.

19 P: Hvala, gospodine Poje. U nastavku teksta Vi obrađujete kao posebnu
20 temu i raketu za ovaj raketni sistem Orkan. Pošto smo se tom temom bavili, ja je
21 sada ne bi ponavljao da ne bismo gubili vreme. Mislim da smo je detaljno
22 obradili. Potom govorite o sistemu za upravljanje vatrom. Mislim da smo o tome i
23 do sada govorili. Prikazujete sastavne delove jedinice tog sistema, sastavne
24
25
26
27
28
29
30

1 jedinice tog sistema Orkan. To je fotografija jednog kamiona koji deluje kao
2 običan kamion, na strani 54 B/H/S-a, tako da u vezi sa ovim taktičko-tehničkim
3 karakteristikama Orkana ja više Vama ne bih postavljao pitanje.

4 Iza Orkana, pod tačkom 3.8.3 Vašeg nalaza, to je strana 59 na B/H/S-u,
5 Vi obrađujete višecevni bacač raketa 128 milimetra, pa pošto neću ići detaljno
6 po tekstu, postaviti ću Vam samo jedno pitanje. To je višecevni bacač raketa koji
7 je bio u naoružanju Vojske Republike Srpske Krajine i to je višecevni bacač
8 raketa čija raketa ima domet od nekih 8 kilometara.

9 O: 8600 metara.

10 P: 8600 metara. Pored tog raketnog sistema Plamen, on liči na jedan
11 sanduk na točkovima iz koga se ispaljuju 32 rakete, Vi ste prikazali i višecevni
12 bacač raketa Oganj. To je sistem također kalibra 128 milimetara, ali on ima veći
13 domet, 21 kilometar. Je li tako, gospodine Poje?

14 O: Da.

15 P: I taj raketni višecevni bacač raketa Oganj, dometa 21 kilometar je
16 također bio u upotrebi Vojske Republike Srpske Krajine. Je li tako, gospodine
17 Poje?

18 O: Da.

19 P: Hvala Vam. Ono na čemu bih malo hteo da zadržim Vašu pažnju jeste,
20 gospodine Poje, poglavlje 3.9. Ono nosi naslov, iza pregleda svih ovih
21 artiljerijskih sistema, strana je 62 B/H/S-a, "Artiljerijske grupe, rukovođenje i
22 komandovanje".

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, to bi bila strana 53 engleskog teksta ovog
2 nalaza.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančević.

4 G. MILOVANČEVIĆ:

5 P: Nećemo obrađivati sve pojedinačne segmente ovog Vašeg poglavlja.
6 Interesuje me sam ovaj početak koji se nalazi iza ovog, dakle, poglavlja 3.9.
7 Interesuje me tačka 3.9.2, "Rukovođenje i komandovanje". To je dve strane
8 napred, ispod jedne tablice. Dakle, naslov je 3.9.2, "Rukovođenje i
9 komandovanje", strana 64 B/H/S-a.

10 U ovom poglavlju Vi objašnjavate, gospodine Poje, tko to komanduje
11 artiljerijskom vatrom i kažete da je komandovanje artiljerijom delatnost
12 komandanata i komandi iz združenih taktičkih i operativnih jedinica i komandi
13 artiljerijskih jedinica. Da li je to tako?

14 O: Da.

15 P: U nastavku teksta, u ovom poglavlju 3.9.2, drugi pasus, Vi
16 naglašavate da artiljerijom komanduje komandant združene taktičke i operativne
17 jedinice neposredno ili posredstvom svog načelnika artiljerije. To je opšta
18 odrednica o delovanju artiljerije i da li se ona odnosi i na Orkan?
19 Pretpostavljam - da.

20 O: Da, odnosi se na artiljeriju kao rod vojske.

21 P: U vezi s ovim Vašim pitanjem... odgovorom, sledeće pitanje, da li se
22 može reći da, dakle, artiljerija nikad ne deluje sama. Ona deluje u okviru
23 određenog sastava i njom komanduju komandanti združenih sastava koji odlučuju o
24 njenoj upotrebi i daju naloge za dejstvo komandantima artiljerijskih jedinica.

25

26

27

28

29

30

1 Je li to tako?

2 O: Probat ću da objasnim.

3 U artiljerijskom pravilu gađanja postoji pojam upravljanja i rukovanja
4 vatrom. To je sastavni dio rukovođenja i komandovanja koji se odnosi na samo
5 gađanje, najkraće rečeno.

6 Što je upravljanje z vatrom? Upravljanje vatrom je određivanje vatrenih
7 zadataka i njihova podela na podređene jedinice i artiljerijske jedinice. Znači,
8 pešadijske, oklopno-mehanizirane i artiljerijske jedinice.

9 Gdo upravlja sa vatrom? Vatrom upravljaju komandanti podržvanih
10 jedinica.

11 Rukovanje vatrom kao drugi elemenat upravljanje i rukovanje, je pa sama
12 izvršitev... samo izvršenje gađanja. Znači, samo gađanje. Najbolj...
13 najjednostavnije rečeno je malo širši pojam, ali je u stvari samo izvedba
14 gađanja. Znači, komandant opšte, ili jedinice za podršku mi daje zadatak, jas
15 kao komandant ili komandir artiljerijske jedinice, dužan sam da na osnovu svojih
16 sposobnosti, na osnovu tehnike koje raspolagam - izvedem samo gađanje.

17 Tko rukuje vatrom? Rukom načelno, vatrom načelno rukuju komandiri i
18 komandanti artiljerijskih jedinica. Mogu i za to osposobljeni posmatrači i
19 izviđači.

20 P: Hvala Vam. U vezi sa Vašim ovim odgovorom, Vi u nastavku citirate
21 odredbe direktive o upotrebi Srpske vojske Krajine, Gvozd, iz februara 1995.
22 godine kao i naređenja Glavnog štaba Srpske vojske Krajine o podizanju borbene
23 gotovosti. I iz ova dva dokumenta Vi izvodite zaključak. Kažete: "Vidi se da je
24 odelenje Orkan dobijalo zadatke od komandanta Glavnog štaba Srpske vojske

25

26

27

28

29

30

1 Krajine ili pukovnika Đilasa".

2 U vezi sa tim je pitanje. Dakle, Orkan je delovao... mogao delovati...
3 da li je Orkan mogao delovati samo po načelniku komandanta Glavnog štaba Srpske
4 vojske Krajine ili pukovnika Đilasa?

5 O: Prema dokumentima s kojima sam raspolagao, to su ona tri dokumenta,
6 jedan... dva dokumenta Vi ste za sad spomenuli. To je direktiva i to je
7 referisanje i provera bojne gotovosti, slično, nismo se taj dokument
8 /nerazgovijetno/ i sledeći dokumenat je premeštanje odelenja Orkan na novu
9 lokaciju. U sva tri, ta tri dokumenta piše da se zadaci odeljenju Orkana daje,
10 da zadatke daje Glavni štab dok komandant Glavnog štaba Srpske vojske Krajine i
11 mislim da u dva dokumenta je še zapisano ili pukovnik Đilas.

12 P: Hvala. Na strani 68 Vašeg ekspertskeg nalaza na B/H/S-u, ili na
13 engleskom 58, počinje glava 4 sa naslovom "Doktrina upotrebe vatrene podrške", a
14 Vi u okviru ove glave 4 govorite o planiranju vatre i kažete da je to skup
15 radnji koje artiljerijske i druge komande izvršavaju radi obezbeđenja što
16 uspešnijeg dejstva svojih jedinica.

17 A dalje, u nastavku pod tačkom 4.2, objašnjavate da komandanti združenih
18 taktičkih i operativnih jedinica imaju isključivo pravo upotrebe artiljerije u
19 borbi. To je slučaj i sa upotrebom Orkana. Da li je to tako?

20 O: Da. Kao što sam već naglasio, praktičnu upotrebu artiljerije, u
21 stvari, zadatke artiljeriji kao i ostalim podređenim jedinicama daje komandant
22 podrž... podržavane jedince.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Ovo je bilo poglavlje 4.2.

2 Posle jedne strane nalazi se poglavlje 4.3 pod nazivom "Izbor ciljeva".

3 I Vi kažete da izbor ciljeva podrazumeva utvrđivanje svrsishodnosti svakog
4 angažovanja artiljerije. A to objašnjavate tako što u daljem tekstu kažete da je
5 nanošenje što većih gubitaka neprijatelju, prvenstveno u ljudstvu, osnovni
6 kriterijum pri izboru, izboru cilja.

7 Da li je to tako kod svake artiljerije uključujući i Orkan?

8 O: Da. To je... to važi za svu artiljeriju.

9 P: Na kraju, za taj cilj - dejstva artiljerije, u poslednjoj rečenici
10 ispod ovog naslova "Izbor ciljeva", kažete da "Izbor ciljeva treba da omogući
11 nanošenje što većih gubitaka neprijatelju, slamanje njegovih borbenih
12 sposobnosti i njegovo potpuno razbijanje i uništenje."

13 To je cilj dakle, svakog vojnog dejstva uključujući i artiljerijsku
14 vatru. Je li, je li to nesporno?

15 O: Da. To je cilj, djelovanje jedinice je u stvari da se nanose
16 neprijatelju što veći gubici i da slomi njegova bojna, bojna moć i da se
17 praktično onesposobi za njegovo daljnje djelovanje.

18 P: U sledećem, u sledećoj glavi "Upotreba artiljerijske podrške u
19 naseljenim područjima" pod naslovom 5.1, to je strana 70 teksta na B/H/S-u Vašeg
20 nalaza, Vi se pozivate na odredbe borbenog pravila artiljerije. To je pravilo
21 artiljerije bivše JNA...

22 O: Da.

23 P: ... kojoj ste i Vi pripadali, je li tako gospodine Poje?

24 O: Da.

25 P: U nastavku teksta Vi objašnjavate da "Na dejstvo artiljerije u napadu
26 na naseljeno mesto utiče više faktora."

27 A onda u sledećem pasusu kažete da se dejstvo artiljerije u napadu na

28

29

30

1 naseljeno mesto ostvaruje pretežno neposrednim gađanjem.

2 I objašnjavate da se za neutralisanje i uništenje većih brojeva ciljeva
3 je nužno izvoditi delimično rušenje zgrada i drugih objekata. To je dakle
4 karakteristika neposrednog gađanja kod svakog artiljerijskog sistema, je li
5 tako?

6 O: Prilikom djelovanja neposrednim gađanjem na ciljeve u naseljenom
7 mjestu. Mi moramo znati da je najčešće so ciljevi, to znači živa sila, a i
8 borbeno sredstva iz kojih se djeluje, najčešće su zaklonjeni sa zgradama.
9 Uništavanjem te žive sile i borbenih sredstava, u svakom primeru dolazi i do
10 rušenja objekta. I pravilo gađanja tako govori, da načelno rušenjem objekta se
11 cilj i uništava.

12 P: Hvala. Odmah ispod ovog teksta je i odredba da posredno gađanje u
13 naseljenom mestu je ograničeno teškoćama u organizovanju osmatranja, u praćenju
14 razvoja borbe po dubini i održavanju veze.

15 To je karakteristika svakog artiljerijskog posrednog gađanja u
16 naseljenom mestu, je li tako gospodine Poje?

17 O: Da. Ako se predviđeva /sic/, izvodi napad na naseljeno mesto, onda su
18 to upravo problemi s kojima se susreće artiljerija prilikom djelovanja na
19 artiljerijs... na takvo naseljeno mjesto.

20 P: Četiri pasusa ispod ovoga Vi kažete da jedinice, to je strana 71
21 B/H/S-a, da jedinice Vojske Srpske Krajine nisu izvodile napad na grad Zagreb,
22 što znači da Orkan nije imao potrebe za izvođenjem neposredne podrške, već je
23 izvodio opštu podršku.

24 Vi pri tome mislite na ova dejstva 2. i 3. maja 1995. Jer se o tome
25 radi?

26

27

28

29

30

1 O: Mi smo već jučer govorili o tome da postoje dvije vrste podrške. Da
2 postoji neposredna podrška i opšta podrška. I neposredna podrška je podrška ona
3 koja neposredno utiče na djelovanje neke jedinice na bojnom polju, ako je to
4 recimo brigada koja napada, pa sve vatre koje se ostvaruju za potrebe te
5 brigade, za njeno uspješno izvršenje zadataka je u stvari neposredna podrška.

6 I druga vrsta artiljerijske podrške, to jest opšta artiljerijska podrška
7 koja se izvodi po ciljevima koji trenutno ne ispoljavaju neko djelovanje na
8 jedinice na frontu, ali mogu u nekom drugom momentu, čez dan, dva, možda i više
9 dana nakon toga, ispoljiti i djelovanje na toj jedinici, što znači - kao što ste
10 rekli - da tog 2. i 3. mi bi mogli reći da je to bila, recimo, opšta podrška.

11 P: U nastavku ovog pasusa u kojoj govorite o toj opštoj podršci kao
12 obliku dejstva Orkana po ciljevima u Zagrebu kažete: "Najverovatnije je to
13 dejstvo bilo radi zastrašivanja i delovanja po stanovništvu, njihovoj imovini i
14 infrastrukturi". Kada kažete ovo "najverovatnije je to tako bilo", da li to
15 znači da Vi niste imali dokument na osnovu koga ste mogli da utvrdite šta je bio
16 stvarni cilj dejstva?

17 O: Mislim da smo že danas jednom, jednom govorili o tome. Realno, ja
18 nisam imao nikakvih podataka koji su ti vojni ciljevi na koje se djelovalo u
19 Zagrebu. Ja sam raspolagao samo s podacima gdje su ti projektili, raketni
20 projektili, ili bolje rečeno, gdje su dijelovi raketnog projektila i gdje su
21 bombice padale.

22 Što je bio u stvari cilj, to sam tut u onom zadnjem zaključku rekao da u

23
24
25
26
27
28
29
30

1 stvari u bistvu ja ne znam šta je bio vojni cilj, nego sam ustvrdio nešto drugo
2 - a to da je i ako se gađao vojni cilj, ako su se gađali, ili vojni ciljevi, da
3 je bilo to gađanje rizično zbog toga jer je slika rasturanja vrlo velika i da u
4 takvim primerima se moglo očekivati i djelovanje izvan cilja, u stvari po
5 civilnom stanovništvu, infrastrukturi, objektima, vozilima i slično.

6 P: Hvala Vam. Dve strane napred, iznad ovog teksta -

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, samo da pitam. Kakva se
8 artiljerija mogla koristiti da se izbjegne takav rezultat velikog rasturanja?

9 SVJEDOK: Vrlo teško je tu reći što bi se upotrebilo, zir... što je
10 srpska vojska Krajine tada raspolagala s kojima sredstvima. Za napade ne vojne
11 objekte u naseljenom mjestu, najbolje bi bilo da se uporab... upotrebljavaju
12 samo navođeni projektili ili vođeni projektili jer je njihovo rasturanje vrlo
13 malo i praktično pogađa, da ne kažem, u sam centar ili vrlo blizu samoga centra
14 točke za... točke toga cilja. U svakom drugom... bilo koja druga artiljerija u
15 bistvu, ima na valikim daljinama veliko rasturanje. To se posebno odnosi na
16 višecjevne bacače rakete, oni po svojoj prirodi imaju veliko rasturanje.

17 Tako da še probam jas još jednom da ponovim: za gađanje ciljeva u
18 naselju najbolje bi bilo da bi se upotrebili samo navođeni ili vođeni
19 projektili.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A projektili, da li bi se mogao
21 koristiti bilo koji od projektila o kojima ste govorili u svom izvještaju, osim
22 ovog višecjevnoga?

23 SVJEDOK: S obzirom na daljinu gađanja koja je tu... je l' mi ne znamo od
24 40 do 50, 51 kilometar, 45 do 50 kilometara, od artiljerijskih oruđa je Orkan

25

26

27

28

29

30

1 bio jedno takvo sredstvo koje se moglo upotrijebiti na tako velikoj daljini. Za
2 kakvo drugo artiljerijsko sredstvo, ja ne znam ali je bilo u sastavu ili nije
3 bilo u sastavu, tako da...

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] To nije pitanje. Pitanje šta se moglo
5 koristiti primjereno, šta bi bilo primjereno, a da li su ih imali ili ne - to ne
6 znamo.

7 SVJEDOK: Znači, jas još jednom naglašavam da bi se u takvom primeru
8 najbolji i najučinkovit, najefikasnije bilo gađanje sa projektilima koji su samo
9 navođeni ili projektilima koji se vode.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A Orkan, iako se mogao koristiti,
11 imao bi učinak vrlo velikog rasturanja područja?

12 SVJEDOK: Na sve to što smo već rekli, slika rasturanja Orkana je vrlo
13 velika što znači da prilikom djelovanja na vojni cilj, na jednom gusto
14 naseljenom mjestu kao što je na primjer Zagreb, moglo se očekivati da će deo
15 raketa, deo projektila pasti izvan toga cilja. To kaže teorija i zato sam i u
16 svom tekstu spomenuo da izbor Orkana za djelovanje po ciljevima u Zagrebu ni
17 bilo primerno.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

19 Imate riječ, gospodine Milovančeviću.

20 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Oprostite. Kad smo već tu, da
21 postavim jedno pitanje. Možda Vam se čini zaista simplističko, ali na stranici
22 60, prva rečenica u kojoj se kaže: "Vojska Srpske Krajine, njene jedinice nisu
23 izvršile napad na grad Zagreb."

24 Prema mom razumijevanju, došlo je do napada na grad Zagreb. Šta je za
25 Vas naučna osnova da dođete do tog zaključka u toj rečenici kako bih ja mogla da

26

27

28

29

30

1 razumijem šta Vi mislite. Da li govorite o opštem napadu na Zagreb, za razliku
2 od konkretnih meta u Zagrebu i šta je bila namjera. Šta je Vaša naučna osnova za
3 tu tvrdnju? Ona je možda već sadržana u tome, ali molim Vas da kažete i meni,
4 kažite šta je suština?

5 SVJEDOK: Kada sam govorio o vatrenoj podršci... ili prvo da se vratim na
6 sam napad. Jedinice vojske, Srpske vojske Krajine nisu izvele napad na Zagreb.
7 Znači, one nisu pokrenule jedinice prema Zagrebu da bi napale Zagreb, nego su
8 one izvele samo opštu vatrenu podršku. A rekli smo da je vatrena... opšta
9 vatrena podrška djelovanje artiljerije po ciljevima neprijatelja koji neposredno
10 ne ispoljavaju djelovanje, na djelovanje jedinica. Da je to djelovanje po
11 ciljevima koji u nekom drugom trenutku, kasnijem trenutku, mogu ispoljiti
12 djelovanje na djelovanje jedinica srpske vojske Krajine. Znači nije bilo
13 organizirani napad jedinica, brigada, korpusa na sam Zagreb, nego se na Zagreb
14 samo djelovalo sa artiljerijom, uziroma /sic/ sa Orkanom. Kao opšta vatrena
15 podrška. Tako jas to gledam. E da bi se napao grad Zagreb, a to je vrlo veliki
16 grad, trebalo je dovesti ogromno jedinica i usmeriti ih u svoja djelovanja prema
17 Zagrebu. Koliko ja znam, to nije bilo učinjeno, nego je samo izvedena opšta
18 podrška djelovanjem na ciljeve Orkanom na... u Zagrebu.

19 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam. Mislim da ste to
20 rekli vrlo jasno. I ja to razumijem. Hvala Vam.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možete nastaviti, gospodine
22 Milovančeviću.

23 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, časni Sude.

24 P: Sada se nalazimo, gospodine Poje, na ovoj temi koja govori o upotrebi
25
26
27
28
29
30

1 artiljerije u naseljenom području. Neposredno pre ovoga, odgovarali ste na
2 pitanja časnih sudija vezana upravo za tu upotrebu artiljerije u naseljenom
3 području, pa ću Vas ja upitati nešto o čemu Vi govorite u poglavlju 5.2 koje
4 nosi naslov "Određivanje oruđa i ciljeva" u okviru ove glave koja govori o
5 upotrebi artiljerije. Poglavlje 5.2 govori o tome da višecevni bacači raketa
6 služe za nanošenje iznenadnih, brzih vatrenih udara po ciljevima izuzetne
7 važnosti i velikih razmera i da nisu pogodni, nisu pogodni za delovanje na
8 ciljeva... na ciljeve u naseljenom mestu.

9 U vezi sa tim Vi dajete jednu... jedan primer na... e... u ovom
10 poglavlju 5.2. To je jedna tablica gde prikazujete daljinu gađanja i upoređujete
11 dejstvo... Ovde stoji sad ovako: "H203 milimetara." Znači, da li je to top 203
12 milimetara?

13 O: Je, to je haubica 203 milimetara.

14 P: Ispod toga oznaka je "SRL, M87." Pretpostavljam da je to sistem
15 Orkan.

16 O: Orkan. Ja, to je Orkan.

17 P: Kada upoređujete delovanje ova dva sistema, Vi najpre pravite
18 upoređenje pri delovanju na 15 hiljada metara gde je kod ove haubice 203
19 milimetara rasturanje obeleženo brojkom 27, a kod Orkana 38. Dakle, očigledno je
20 da je rasturanje kod Orkana veće nego kod ove haubice.

21 O: Da.

22 P: Dalje prikazujete rasturanje pri delovanju na 16 hiljada metara. To
23 je 16 kilometara. I opet je rasturanje kod haubice veće nego kod Orkana. Je l'
24 to jasno iz ove skale, gospodine Poje?

25 O: Da. Da. Jasno.

26 P: Dalje, Vi prikazujete daljine dejstva 20, 30 i 40 hiljada metara ili
27 drugim rečima 20, 30 i 40 kilometara. I za te daljine dajete rasturanje za
28 Orkan, ali nema rasturanja za top haubicu. Pitanje je: da li je to zato što to
29 haubica nema taj domet? Nema domet ni od 20, ni 30 ni 40 kilometara?

30

1 O: Ne, ta haubica 203 milimetara ima domet tamo oko 16 kilometara. Malo
2 više od 16 kilometara. Zato sam tu i mogao prikazati rasturanje pogodaka te
3 haubice samo na toj daljini. I upoređujući je praktično samo sa Orkanom, ampak
4 samo do 16 kilometara. Jer, preko tog dometa, praktično, haubica već ne djeluje,
5 nema dometa, tako da je nisam mogao upoređivati.

6 P: Hvala Vam, upravo sam to hteo da Vas pitam. A u vezi sa naslovom ovog
7 poglavlja "Određivanje oruđa i ciljeva", da li ovaj nedostatak dometa za haubicu
8 203 milimetara, to je najveće oruđe po kalibru osim Orkana u naoružanju Srpske
9 vojske Krajine, dakle, da li ovaj nedostatak dometa kod haubice upućuje na to da
10 se za određene daljine od 30 i 40 kilometara može koristiti samo Orkan? Da li je
11 to momenat koji definiše određivanje oruđa koje će delovati, između ostalog?

12 O: Kada se vrši izbor oruđa za gađanje, onda se mora voditi računa o
13 vrsti cilja. To je jedan od elemenata. Drugi elementat je i daljina gađanja.
14 Znači, daljina do koje treba gađat. I u svakom primjeru, ako je to daljina preko
15 30 kilometara, budemo... upotrebimo ono oruđe koje ima domet te daljine, što se
16 nameće, s obzirom na artiljerijske sisteme, katere je... koje je imala Srpska
17 vojska Krajina, nameće se da na toj daljini, koje smo rekli pač da je približno
18 oko 40 do 50 kilometara, moguće upotrebiti samo sistem Orkan.

19 P: Hvala. Vi ste odgovarajući na pitanja tužioca objasnili da je Orkan
20 djelovao sa daljine od 47 do 50 kilometara. To je bila distanca na kojoj je on
21 delovao. Pitanje u vezi sa tim glasi, da li je Vojska Republike Srpske Krajine
22 bilo kojim drugim artiljerijskim sistemom mogla dohvatiti do, dobaciti do
23 Zagreba osim Orkanom - po dometu?

24 O: Tu točno ne mogu odgovorit. Iako na jednom dokumentu u kome sam
25
26
27
28
29
30

1 pročitao se govori i o sistemu rakete zemlja-zemlja Luna, ali ne znam da li u
2 tog trenutka, znači u vrijeme 2. i 3. maja, ali je Srpska vojska Krajina još
3 uvijek imala raketni sistem zemlja-zemlja Luna i da bi ga mogla upotrijebiti.
4 Jas pretpostavljam da pač je došlo do upotrebe Orkana iz razloga jer drugih
5 sredstava s tako velikim dometom trenutno, ili barem na tom području, Srpska
6 vojska Krajina nije imala.

7 P: Hvala Vam, gospodine Poje.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Koji je domet?

9 SVJEDOK: Koliko se ja sjećam, ta raketni sistem zemlja-zemlja Luna, ja
10 sam bio jednom samo prisutan pri gađanju, je domet približno oko 70 kilometara.
11 Je pa više tipova, tako da bi sada rekao samo napamet koliki i koje tipove tih
12 raketnih sistema Luna su bili u sastavu, barem na početku, Srpske vojske
13 Krajine, tako da kao što sam rekao, ja sam... nimam podataka da so ti sistemi 2.
14 i 3. maja bili nekje u blizini Zagreba bi se mogli upotrebiti.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li je on višecjevni?

16 SVJEDOK: Ne, raketni sistem Luna zemlja-zemlja je praktično raketa, nije
17 višecjevni nego je praktično raketa koja se lansira sa lansera, znači iz -

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

19 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Ja bih željela da postavim
20 jedno pitanje. Da li se možda mogla koristiti Luna u tim okolnostima? Znači da
21 li ju je mogla koristiti Vojska Republike Srpske Krajine bez da nanese povredu
22 civilnom stanovništvu, pod istim okolnostima?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Vrlo teško je reći, zato jer prakt... ja nisam stručnjak sad za
2 taj sis...sis...sisteme... sisteme zemlja-zemlja Luna. Mogu Vam isto tako reći
3 da v artiljerijskom školskom centru u kojem sam jas predavao artiljerijska
4 pravila gađanja, mi nismo pitomcima, so slušaocima, uopšte govorili o gađanju
5 sistemom "Luna". Tako da bi svak... svako sada rasprava o tome, o veličini slike
6 rasturanja i slično, vrlo teško bez tablica gađanja dati relevantne, relevantne
7 podatke. Tako da bolje da se suzdržim komentarija, komentara i o efikasnosti toga
8 sistema, niti o veličini slike rasturanja prilikom gađanja takvim sistemom.

9 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite nastaviti, gospodine
11 Milovančević.

12 G. MILOVANČEVIĆ:

13 P: Gospodine Poje, kada smo već pomenuli raketni sistem Luna. To je
14 balistička raketa taktičkog dometa 70 kilometara, jedna raketa na jednom
15 lansirnom vozilu. Lansira se pod uglom, prečnik, dijametar tela je 60, 70
16 centimetara, raketa ima dužinu 6, 7 metara i strahovitu bojnu glavu. Pa u vezi
17 sa tim Vas pitam: da li bi eventualno upotreba takvog sistema po Zagrebu
18 predstavljala katastrofu?

19 O: Bi.

20 P: Hvala. Nemam druga pitanja.

21 U vezi sa delovanjem po naseljenom mestu... Imam samo još nekoliko
22 pitanja. Mi smo sada razmatrali upotrebu višecevnog bacača raketa u naseljenom
23 mestu. Gospodine potpukovniče, strašna tema, ali to je rat. Ono što sam hteo da
24 Vas pitam: da li postoji i jedno vatreno sredstvo čija je upotreba u naseljenom
25 mestu bezbedna. Mislím čak i na pištolj koji ispaljuje pojedinačni metak, na
26 automatsku pušku, na mitraljez, da ne govorim o ručnoj bombi. Da li je i jedno
27 takvo artilje... ru... borbeno sredstvo bezopasno za civilno stanovništvo u bilo

28

29

30

1 kom naseljenom mestu?

2 O: Prilikom djelovanja na... na... u naseljenom mjestu svaka upotreba
3 oružja je u stvari opasna i za civilno stanovništvo.

4 P: Hvala Vam. U vezi sa pitanjem navođenih i nenavođenih projektila, ovo
5 ovde, raketni sistem Orkan je nenavodeni artiljerijski projektil.

6 O: Da.

7 P: Jedno od logičnih pitanja jeste da li bi upotreba navođenih raketnih
8 projektila smanjila žrtve. Pa u vezi sa tim ću Vas pitati sledeće, NATO pakt je
9 na Jugoslaviju ispalio 1500 krstarećih raketa koje su najsavremenije navođene i
10 u tom bombardovanju je bilo 2500 mrtvih i 10000 ranjenih. Da li dakle,
11 postojanje automatskih navođenja isključuje civilne žrtve?

12 O: Verovatno da ne.

13 P: Hvala Vam, gospodine Poje. Prelazimo na sledeću glavu. Upotreba
14 Orkana 2. i 3. maja od strane srpske vojske Krajine, 2. i 3. maja 1995. godine.

15 Pod tačkom 6.1. Vi govorite da je direktivom Gvozd određeno da se
16 artiljerijski sistem Orkan premesti na vatreni položaj u širem rejonu Korenica.
17 I kažete da je zadatak rasporeda raketnog sistem Orkan u regionu Korenice, po
18 ovoj direktivi iz februara, sa osnovnim zadatkom da spreči organizovano
19 dovođenje rezervi neprijatelja na određenim pravcima. Jer /?Je l'/to sporno iz
20 ove direktive ili je nesporno?

21 O: To piše u direktivi.

22 P: Da li i dalje u direktivi piše da dovođenje raketnog sistema Orkan iz
23 jednog područja u drugo, na primer u ovaj region Korenice, treba da obezbedi

24

25

26

27

28

29

30

1 da on bude dalje u gotovosti za ostvarenje vatrenih udara po rejonima i pravcima
2 prema razvoju situacije. Je li to tako?

3 O: Da.

4 P: Dalje u nastavku teksta govorite o naređenju Srpske vojske Krajine od
5 2.3.1995. godine u kome citirate, to je strana 74 na engleskog...srpskog...
6 B/H/S-a, da se Orkan nalazi u sastavu 7. mešovitoj artiljerijskog puka, a
7 njegovu upotrebu isključivo odobrava komandant Glavnog štaba Srpske vojske
8 Krajine. To je gospodin Čeleketić, je li tako gospodine?

9 O: To piše u dokumentu.

10 P: Hvala. Dalje navodite, kada govorite o količini municije, ispod ovoga
11 teksta, municije za višecevne bacače raketa, da je sistem Orkan imao ukupno 116
12 raketa, od toga 40 komada u 7. korpusu i 76 komada u 75. protiv-oklopnoj
13 brigadi.

14 Da li to znači da je ukupni arsenal raketa namenjen za ovaj višecevni
15 bacač bio 116?

16 O: Ako se... da.

17 P: Hvala.

18 Dalje, citirate naređenje o podizanju borbene gotovosti Glavnog štaba
19 srpske vojske Krajine od 1.5.1995. godine i doslovno citirate naredbu. Pod 1, da
20 "odeljenje Orkan mora biti u gotovosti za upotrebu po naređenju komandanta
21 Glavnog štaba."

22 Pod 2, da se "taj sistem iz Knina prebacuje u region Vojnića, gde će
23 izvršiti razmeštaj ljudstva i sredstava."

24

25

26

27

28

29

30

1 Pod tačkom 3 citirate da će "komanda 21. korpusa odrediti starešinu koji
2 će izvršiti prihvrat ove jedinice".

3 A pod tačkom 4 definišete tko komanduje ovim sistemom i kažete, citirate
4 doslovno naređenje: "Komandir odelenja Orkan razmešta se na komadnom mestu 21.
5 korpusa u gotovosti za prijem zadatka od komandanta Glavnog štaba Srpske vojske
6 Krajine ili pukovnika Đilasa". Potpis, u potpisu ovog naređenja je general
7 potpukovnik Milan Čeleketić, on je načelnik Glavnog štaba, je li tako gospodine?

8 O: Da. Koliko je meni poznato je on.

9 P: Da li ima ikakve dileme da ovim sistemom Orkan komanduje komandant
10 Glavnog štaba Srpske vojske ili pukovnik Đilas koji je komandant artiljerije? Da
11 li ima ikakve dileme iz ove naredbe da je to tako?

12 O: Iz naredbe se može zaključiti da isključivo nadležnost upotrebe
13 Orkana prilikom djelovanja ima komandant Glavnog štaba, ili pukovnik Đilas.

14 P: Ova... hvala, gospodine Poje. Ova naredba je doneta 1. maja 1995, a
15 Orkan je delovao 2. i 3. maja 1995. Da li ste Vi imali bilo kakav drugi dokument
16 ili dokaz koji bi ukazao da je neko drugi osim ovih označenih lica komandovao
17 ovim sistemom, na primer gospodin Martić?

18 O: Svi dokumenti koje sam dobio i sam ih predstavio tudi u svom
19 izvještaju. I kao što se vidi u tom izvještaju je nadležnost upotrebe Orkana
20 leži u komandantu Glavnog štaba ili pukovniku Đilasu.

21 P: Hvala.

22 G. MILOVANČEVIĆ: Molim Vas da na monitoru pogledamo direktivu za
23
24
25
26
27
28
29
30

1 upotrebu vojske Krajine. To je ova direktiva koja nosi oznaku 1887 u EDS-u, 10.
2 Ne znam sad da li sam dobro označio ovaj dokument. Samo momenat, molim Vas.

3 Pokušavam, časni Sude, da na monitoru prikažem ovu direktivu o upotrebi
4 Srpske vojske Krajine. To je direktiva Gvozd. Zamolit ću poštovanog kolegu
5 tužioca, ne znam sada da li imam tačnu oznaku dokumenta da bi se pokazao na ovom
6 sistemu. Pošto je već korišćen u glavnom ispitivanju, ako može da mi pomogne, da
7 ne bismo gubili vreme. Bio bih mu zahvalan, zaista.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, mislim da je broj dokumenta
9 prema pravilu 65ter 1887. Nemam uza se broj dokaznog predmeta, ali provjerit ću
10 ga.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodin Milovančević kaže da je to
12 188710.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da je ovaj podatak koji je dao
14 kolega tužilac dao tačan. I ja imam oznaku u listi 65ter 1887. Da probamo. Evo
15 ga, ta se direktiva pojavila. Zahvaljujem se Sekretrijatu.

16 P: Ovo je... prepoznajete, gospodine Poje, direktivu iz februara 1995.
17 godine?

18 O: Da.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da okrenemo prvu stranu ove direktive.

20 P: Dakle, ovde se sad u desnom gornjem uglu vidi da je to državna tajna.
21 Šifra je Gvozd i naziv je: "Zvanična direktiva o upotrebi Srpske vojske
22 Krajine".

23 Je l' to tako, gospodine Poje?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Tako piše.

2 P: Hvala. Da li ste se Vi... da li ste se Vi upoznali sa ovom
3 direktivom?

4 O: Da. Ja sam direktivu pročitao.

5 P: Da li ova direktiva razrađuje varijante agresije Hrvatske vojske na
6 Republiku Srpsku Krajinu?

7 O: Mislim, ona razrađuje. Govori datum kada je na...na...napisana. Mada
8 jas ne vidim kakav ima razlog to 2. i 3. maj, ta direktiva.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Molio bih da na monitoru pokažemo stranu 4 ove
10 direktive, ona ima gore oznaku 815.

11 P: Pod tačkom 3 na ovoj strani 815 stoji naslov: "Verovatni načini
12 izvršenja agresije i pravci dejstva".

13 Ispod toga je tekst da bi: "Agresija Republike Hrvatske na Republiku
14 Srpsku Krajinu verovatno bila izvedena u tri faze i da bi treća faza bila
15 napadna operacija sa radikalnim ciljem". To je tema kojom se bavi ova tačka 3.

16 Je li tako, gospodine Poje?

17 O: Da.

18 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da okrenemo. -

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo trenutak, izgubili smo se. Kada
20 kažete 815, ja vidim 8.950. A odatle, kuda idemo?

21 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam govorio o strani 4 na B/H/S-u koja
22 je u gornjem desnom uglu numerisana cifrom 02119815. Ja sam dakle govorio o
23 oznaci i identifikaciji te strane. U ovom trenutku ne znam koja je to strana na
24 engleskom tekstu.

25

26

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Mislim da je to stranica 5 na engleskom,
2 a ERN oznaka u vrhu završava se sa 8954. Mislim da je to tačna stranica.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] 89... koji je naslov kojim se Vi
4 trenutno bavite, gospodine Milovančević?

5 G. MILOVANČEVIĆ: To je tačka 3, "Verovatni načini izvršenja agresije i
6 pravci dejstva". Mislio sam na taj tekst. Dakle, obrađujemo direktivu koja
7 predviđa moguća dejstva u daljem toku događanja. Ako smo tu stranu pronašli,
8 zahvalan sam Vam na pomoći.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Našli smo, hvala lepo.

10 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da okrenemo još dve strane napred i da dođemo do
11 tačke 2, koja nosi naslov "Naše snage". Pošto je ovo direktiva Srpske vojske
12 Krajine...

13 P: ... da li ta odrednica "Naše snage", gospodine Poje, govori o snagama
14 Srpske vojske Krajine?

15 O: S obzirom da je potpisao komandant vojske Republike Srpske Krajine,
16 onda se odnosi na naše snage. Kad kažem na naše snage, na snage Srpske vojske
17 Krajine.

18 P: Hvala Vam, gospodine Poje. Pre pauze, samo još jedno kratko pitanje u
19 vezi sa ovom temom. U ovom, u prvom poglavlju, na kraju prvog pasusa ovog pod

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 temom "Naše snage", kaže se: "Imajući u vidu navedeno, Srpska vojska Krajine ima
2 zadatak da spreči iznenadnu agresiju, upornom odbranom onemogućiti ovladavanje
3 vitalnim objektima, da spreči dublje prodore i da snažnim protiv-udarima
4 oslobodi okupirane teritorije."

5 Da li se ovakav tekst odnosi dakle na eventualne zadatke Vojske
6 Republike Srpske Krajine u slučaju agresije Hrvatske vojske. Je li se o tome
7 radi u ovom slučaju?

8 O: U tej direktivi upravo to se govori, u slučaju napada na područje
9 Srpske... Republike Srpske Krajine, naj bi to bilo djelovanje vojske.

10 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam. Časni Sude, mislim da je sada trenutak za
11 pauzu, 12 sati je.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala lijepo. Sad ćemo napraviti
13 pauzu i nastaviti ćemo u 12.30h.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite molim.

15 ... Početak pauze u 12.02h

16 ... Sjednica nastavljena u 12.31h

17 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite molim. Izvolite sjesti

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, Vaše vrijeme
19 je isteklo. Koliko će Vam još vremena trebati sa svjedokom?

20 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja mislim ne mnogo vremena, možda uvrh
21 glave pola sata. Ja bih molio za malo strpljenja.

22 Ja kažem, nadam se da najviše toliko vremena. Gledat ću da budem što

23

24

25

26

27

28

29

30

1 efikasniji. Uz Vaše dopuštenje, ja bih -

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite.

3 G. MILOVANČEVIĆ:

4 P: Stali smo na temi ove direktive iz februara 1995. godine. Molio bih
5 da u toj direktivi pogledamo poglavlje 5, koje nosi zadatak, naslov 5, "Zadaci
6 jedinica". To je inače strana na B/H/S-u 02119820. Inače na B/H/S-u to je strana
7 9. Taj se tekst nalazi pred nama. Strana 9, tako je označeno. Pre nego što se
8 ova strana pojavi, gospodine Poje, ovde se... ja ću Vam... Evo, zadaci jedinica.
9 Molim malo... prikažite celu stranu ako je moguće.

10 Govori se... kada se govori o zadacima jedinica onda se pominju, pod
11 tačkom 5.1 - 11. korpus, pod tačkom 5.2 - 18. korpus, pod tačkom 5.3 - 39.
12 korpus, pod tačkom 5.4 - 21. korpus, pod tačkom 5.5 - 15. korpus i pod tačkom
13 5.6 ove direktive - 7. korpus. I u vezi sa ovim korpusima, da li je tačno
14 gospodine Poje da su sve ovo korpusi Srpske vojske Krajine?

15 O: Tako piše u direktivi.

16 P: Hvala, gospodine Poje. Za svaki od ovih korpusa koje sam pobrojao, u
17 svakoj od ovih tačaka stoji, na primjer, da će 11. korpus u slučaju agresije
18 sprovoditi odsudnu odbranu u Baranji radi sprečavanja prodora ustaških snaga. Za
19 18. korpus stoji da će u svim uslovim odsudnom odbranom sprečiti prodor ustaških
20 snaga. Misli se na hrvatske snage. Za 39. korpus, također se govori o upornoj
21 odbrani i sprečavanju prodora neprijateljskih snaga. Ista odredba je za 21., za
22 15. i za 7. korpus Vojske Republike Srpske Krajine, pri čemu se kod ovog 7.
23 korpusa govori o odsudnoj odbrani kojom sprečiti prodor na pravcima Zadar,
24 Benkovac ka Kninu i od Šibenika preko Drniša ka Kninu, i od Sinja i Vrlike ka

25

26

27

28

29

30

1 Kninu.

2 U vezi sa svim ovim odredbama ove direktive, da li je potpuno nesumnjivo
3 da je to direktiva koja razmatra odbrambene planove Republike Srpske Krajine i
4 njene vojske u slučaju agresije Hrvatske vojske?

5 O: Ja bih prvo... prvo bih hteo da kažem sledeće časnom Sudu, da predmet
6 mog izveštaja nisu bila bojna djelovanja od februara kada je ta direktiva
7 napisana, niti do... do maja, nego moj zadatak je bio da na osnovu podataka
8 kojima sam dobio na raspolaganje izračunam sliku rasturanja prilikom raketiranja
9 Zagreba. Ja se nisam posebno bavio s taktikom, operatnim strategijom niti
10 upotrebom jedinica i jedne i druge strane, jer to nije moj zadatak. Ja sam
11 pročitao sve te dokumente. Ja te dokumente i imam. Ali moj zadatak je bio da na
12 osnovu tih podataka koji su mi na raspolaganju, izračunam sliku rasturanja
13 prilikom raketiranja 2. i 3. maja 1995. godine, da odredim sliku tog rasturanja
14 i da vidim koliko područje pokriva to...to bojno djelo... djelovanje.

15 P: Hvala, gospodine Poje.

16 O: Drugače, odgovorit ću i na Vaše pitanje. Govori se o odbrani. O
17 organizaciji odbrane Republike Srpske Krajine.

18 P: Hvala Vam. Neću više insistirati na ovoj temi. Završili smo je.
19 Poslednje pitanje vezano za ovu direktivu, Vi ste citirali tačku 5.8 koja se
20 odnosi na artiljeriju i vezi sa stavkom 2 u toj tački, citirali ste odredbu ove
21 direktive da se Orkan raspoređuje na vatreni položaj u rejonu Korenice. Dakle,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 to je predviđanje vatrenog položaja Orkana u slučaju da dođe do agresije. Samo
2 to sam hteo da Vas pitam. Je li to svrha ove direktive?

3 O: Da. To je u stvari priprema za odbranu. /nerazgovijetno/ Ta direktiva
4 predstavlja priprema za odbranu Republike Srpske Krajine.

5 P: Hvala, gospodine Poje. Vi ste u Vašem nalazu citirali i naredbu kojom
6 se vidi da je 1. maja 1995. godine taj sistem Orkan se prebacio u zonu
7 odgovornosti 21. korpusa i da je tamo bio smešten kod mesta koje ste pokazali na
8 karti. Je li to tako, gospodine Poje?

9 O: Da. Po tom... po tom naređenju Orkan je iz lokacije u kojoj se je
10 nas... u kojoj je bio premešten na novu lokaciju.

11 P: Da li je za Vas tačno da do, dakle, raspoređa Orkana na novu lokaciju
12 1. maja dolazi u trenutku Hrvatske agresije na zonu pod zaštitom Ujedinjenih
13 nacija, zapadna Slavonija, koja je poznata pod operacijom "Bljesak"?

14 O: Da. Čuo sam.

15 P: To ste čuli, a da li ste pročitali i tačku 50 Optužnice, paragraf 50
16 Optužnice koji govori upravo o tome da je operacija "Bljesak" bila 1. maja?

17 O: Mi smo... pročitao sam i to, da.

18 P: Na pretposljednjoj strani ili na posljednjoj strani Vašeg ekspertskog
19 nalaza, Vi kažete pod tačkom 6.2.2: "Rasturanje pogodaka prilikom gađanja 2. i
20 3. maja 1995" to je naslov, da ste iz dokumenata koji se odnose na napad na grad
21 Zagreb 2. i 3. maja, i zapisnika o uviđaju od 3. maja 1995. godine, utvrdili da
22 žrtve nisu vojnici ili vojna tehnika. Pa dalje kažete da to nameće zaključak da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 cilj raketiranja nisu bili vojni objekti ili vojne jedinice.

2 U vezi sa ovim navodom, moje pitanje je sljedeće: da li Vi samo na
3 osnovu ovog policijskog izvještaja i onog što je utvrđeno na licu mesta
4 zaključujete šta je bio cilj gađanja, tog dejstva po Zagrebu 2. i 3. maja?

5 O: S obzirom da ja nisam imao nekih drugih podataka, a tu smo došli do
6 zaključka da praktično mi ni... da ja nisam raspolagao sa ciljevima koji su bili
7 planirani da se... da se po njima djeluje, već sam jas na osnovu izvještaja
8 kojeg sam pač dobio o žrtvama raketiranja Zagreba zaključio, jer stvarno,
9 vjerovatno ste i Vi proučili taj dokument, u tom dokumentu se ne spominju vojne
10 žrtve niti djelovanja po vojnim objektima, niti po jedinicama Hrvatske vojske.
11 Izvještaj sadrži samo, samo civilne žrtve i oštećenja civilnih objekata i
12 infrastrukture, uziroma /sic/ vozila bolje rečeno.

13 P: U vezi sa ovim Vašim odgovorom, da li to znači da dokumenta koje Vam
14 je pokazalo Tužilaštvo ne govore o tome šta bi bili eventualni vojni ciljevi? Vi
15 to niste našli niti dobili od Tužilaštva?

16 O: Ja sam samo pret... pretpostavio sam da bi mogli biti vojni ciljevi,
17 ali nisam jas dobio konkretno koji su to ciljevi koji bi se... koji s... na koje
18 se djelovalo. Znači, samo -

19 P: Hvala, hvala, razumeo sam. Hvala Vam, oprostite. Prekidam Vas samo
20 zbog uštede na vremenu, nemojte mi zameriti, gospodine Poje.

21 O: U redu.

22 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da na monitoru pogledamo dokazni predmet broj 95.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ovo je dokument Tužilaštva koji je inače izveden u toku ovog suđenja,
2 a koji je davno dostavljen Odbrani i predstavlja izveštaj odeljenja bezbednosti
3 Glavnog štaba srpske vojske Krajine od 2.5.1995. godine. Na prvoj strani, taj se
4 dokument nalazi pred Vama, da li Vi potvrđujete da vidite taj dokument?

5 O: Vidim.

6 P: U drugom i trećem pasusu ovog dokumenta navodi se da je u Pakračkom
7 džepu odsečeno 5 do 6 hiljada ljudi, od toga 2 hiljade boraca i 3 hiljade
8 staraca i dece. A u trećem, sledećem pasusu, da je u popodnevnim časovima, 2.5.
9 otpočeo pešadijsko artiljerijski napad od Bijele stene, ustaških snaga, koje su
10 dejstvovala sa istočne i zapadne strane prema Pakracu što otežava položaj
11 ljudstva u Pakračkom džepu, posebno staraca i dece. Da li ovaj tekst ovog
12 dokumenta govori o borbenim dejstvima i borbenoj situaciji na jednom delu u
13 zapadnoj Slavoniji u vreme operacije "Bljesak"?

14 O: To govori o djelovanju hrvatskih snaga na Srpsku vojsku Krajine, iako
15 to ja ne vidim šta ima sa Zagrebom veze?

16 P: Doći ćemo i do toga, gospodine Poje. U poslednjem pasusu se govori,
17 na ovoj strani, da je Srpska vojska Krajine oborila jedan MIG 21. To je učinio
18 18. korpus, to je poslednji red, 18. korpus Srpske vojske Krajine. Ne znam, u
19 vezi sa tim ne znam da li Vam je poznato da je pilot tog MIG-a bio poznati pilot
20 JNA Rudolf Perišin koji je u vreme secesije Hrvatske avionom MIG 21 pobegao u
21 Austriju. A evo, 1995. došao da raketira kolone srpskih izbeglica. Da li znate
22 nešto o tome?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Nije mi poznato. Iako sam čuo o nekom pilotu koje je pač pobjegao u
2 Austriju. Ali, ne znam nit o kome se radi, niti znam njegovo djelovanje nakon
3 toga.

4 P: Hvala, gospodine Poje.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da pogledamo sljedeću stranu 2 ovog dokumenta.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li ste čuli prevodioce, gospodine
7 Milovančević. Zamoljeni ste da usporite.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, nisam čuo prevodioce. Vodit ću računa o
9 tome, ja sam malo požurio potaknut Vašim pitanjem o tome koliko mi još vremena
10 treba. Vodit ću računa -

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nastavite.

12 G. MILOVANČEVIĆ:

13 P: Na ovoj strani 2, u prvom pasusu se govori o ciljevima, gospodine
14 Poje. Jer piše da je u 10.30h artiljerijske jedinice Srpske vojske Krajine
15 gađale su Orkanom. Pa sad se navode mete, Banski dvori, to je predsjednička
16 palata, dalje, Ministarstvo odbrane i aerodrom Pleso sa 8 raketa. U nastavku
17 teksta se kaže da je prema saznanjima izvora, našeg, pogodeno Ministarstvo
18 odbrane u Križanićevoj ulici, pa se navode i nus efekti takvog dejstva.

19 U sljedećem pasusu, kaže se da informacija Reutersa da je pogodena
20 zgrada Glavnog stožera i hotela Esplanade, potvrđuje da je takvo dejstvo Orkanom
21 ostvareno po Zagrebu.

22 U vezi sa tim imam sledeće pitanje, gospodine Poje. Da li delovanje
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Orkanom po ovim vojnim ciljevima, po Banskim dvorima, po Ministarstvu odbrane i
2 po aerodromu Pleso predstavlja delovanje po ciljevima koji spadaju upravo u one
3 ciljeve zbog... za koje je, za koje je i namenjen Orkan? To su krupni, značajni
4 vojni objekti i ciljevi.

5 O: Kao što smo rekli i ranije, pošto se radi o opštoj podršci, ti
6 ciljevi koje ste naveli, Banski dvori, Ministarstvo odbrane, Glavni stožer,
7 /nerazgovijetno/ Generalštab hrvatske vojske, aerodrom u svakom slučaju su
8 mogući ciljevi koji bi se gađali sa sistemom Orkan.

9 P: Ako se kao ciljevi, vojni ciljevi u Zagrebu navode predsjednička
10 palata, Ministarstvo odbrane koje je pogođeno, aerodrom Pleso koji pogođen, da
11 li se može reći da se radi o operativnim ili čak strategijskim ciljevima i da
12 takvi su ciljevi predstavljali cilj ove posredne artiljerijske podrške koju je
13 pružao Orkan?

14 O: Da. To su mogući ciljevi u opštoj podršci i moguće je da ih ostvari i
15 Orkan. I neko može drugo sredstva, pak u ovom slučaju to je Orkan.

16 P: Ova tri cilja koja su pobrojana, to su po Vama i po pravilu
17 artiljerijske struke, vojni ciljevi. Je li tako, gospodine Poje?

18 O: Da. To su vojni ciljevi.

19 P: Hvala. U trećem pasusu na ovoj strani, kaže se, ovog izveštaja, da se
20 raspolaže pouzdanim podacima da Zagrepčani masovno napuštaju grad i uglavnom su
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 usmereni ka prelazima u Republici Sloveniji koja je izazvala paniku zatvaranjem
2 granica za civile koji beže. Prema gruboj proceni u ovom izveštaju, čak je jedna
3 trećina stanovnika Zagreba u kretanju van glavnog grada.

4 A drugi deo ovog izveštaja koji me interesuje jeste da je Tuđman, to je
5 predsjednik Republike, u toku popodneva napustio Zagreb i iz nepoznatih motiva
6 otišao na Brione, a cijeni se da su uz generala Tuđaman i deo Glavnog stožera. U
7 vezi sa ovim izveštajem, da li ovakav efekat dejstva raketnog sistema Orkan,
8 gospodine Poje, predstavlja ono moralno dejstvo na protivnika o kome ste Vi
9 govorili kada ste govorili o efektima dejstva, o materijalnom i moralnom
10 dejstvu?

11 O: To o čemu mi sada govorite to su neke procene. Ja ni ne znam da li su
12 se stvarno one i desile. To su procjene nekog organa koji je izvodio i izveo
13 nakon raketiranja Zagreba, ampak ne mogu da tvrdim da je to i stvarno tako.

14 P: Ja, gospodine Poje, naravno ne tražim od Vas da tvrdite da je to
15 stvarno tako, nego da komentarišete da li bi po Vašem shvatanju struke, ako se
16 to desilo, bilo... takvo dešavanje bilo rezultat tog takozvanog moralnog dejstva
17 primene ovakvog artiljerijskog sistema?

18 O: Je... to je jedan od načina djelovanja ili tako da moralno djeluje
19 na... na, na, na stanovništvo. Moguće da se i to desi.

20 P: U vezi sa ovim Vašim odgovorom, pitanje je da li se radi o moralnom
21 dejstvu na stanovništvo ili na vrhovnu komandu, predsednika Republike i članove
22 Glavnog stožera?

23 O: S obzirom da ste Vi spomenuli i pokrete civilnog stanovništva,
24 spomenuli ste i tudi pokrete vrhovništva, tako da kažem, Hrvatske. Znači, govori
25 se i o jednom, i o drugom. Ne samo o jednom i drugom /sic/.

26 P: U vezi sa ovim dokumentom koji sam Vam predočio, gospodine Poje,
27 pitanje još jedno. Da li je cilj vođenja svake borbene operacije zaštita

28
29
30

1 teritorije i čuvanje stanovništva u globalu? Zaštita stanovništva od uništenja,
2 fizičkog uništenja borbenim dejstvima neprijatelja? Da li se to tako može reći?

3 O: Hoćete mi ponoviti pitanje?

4 P: Da li je, pitanje je bilo gospodine Poje, da li je suština dejstva,
5 svakog odbrambenog dejstva, ma ko da ga izvodi u ma kakvom boju, načelno,
6 zaštita teritorije, sprečavanje da neprijatelj preuzme teritoriju i sprečavanje
7 da u tom preuzimanju teritorije ne izmasakrira, ne uništi sopstveno branjeno
8 civilno stanovništvo?

9 O: Ja mislim da onaj koji izvodio napad je morao voditi računa da
10 prilikom djelovanja na vojne objekte, da će doći do civilnih žrtava.

11 P: Gospodine Poje, to je jasno svakom laiku. Ja sam Vas pitao nešto
12 drugo. Ovdje govorimo o opštoj artiljerijskoj podršci Srpskoj vojsci Krajine u
13 boju kojeg ona vodi u zapadnoj Slavoniji. Da li taj boj koji vodi Srpska vojska
14 Krajine u toku operacije "Bljesak" ima, ili bilo koje druge operacije, to je
15 bilo pitanje načelnog karaktera, da li odbrambeni boj ima za zadatak da zaštiti
16 teritoriju i da zaštiti sopstveno stanovništvo?

17 O: To je zadatak svake vojske.

18 P: Hvala Vam, gospodine Poje. Samo sam to hteo da Vas pitam.

19 Pošto Vam Tužilaštvo nije predočilo ni jedan dokumenat koji se odnosi na
20 vojne ciljeve koji su eventualno bili meta Orkana, postaviću Vam pitanje-

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Trenutak samo, Vaš uvaženi kolega je
22 na nogama. Izvolite, gospodine Black.

23 G. BLACK: [simultani prijevod] Izvinjavam se, časni Sude. Dokumenti koji
24 su ponuđeni, koje je dostavio potporučnik Poje, pomenuti su na početku. Dokazni

25

26

27

28

29

30

1 predmet 94 se sastoji iz nekoliko dokumenata i mislim da je to pogrešno
2 tumačenje iskaza jer je zanemareno da se ponudi cijeli raspon dokumenata u
3 kojima se identifikuju vojni ciljevi.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, Vaš odgovor?

5 G. MILOVANČEVIĆ: Odgovor je vrlo kratak, časni Sude. Ekspert se malopre
6 izjasnio da nije dobio ni jedan dokument u kome bi se govorilo o eventualnim
7 vojnim ciljevima. I moje pitanje je bilo vezano za situaciju da smo mi pre možda
8 dve godine dobili takav dokument koji je bio u posedu Tužilaštva, a nije ga
9 dobio vojni ekspert. Ja ću taj uvodni deo izostaviti, časni Sude, da ne bi
10 pravili problem. Ako mi dopuštate, povući ću prethodno pitanje, formulisat ću ga
11 na drugi način da ne moramo da se zadržavamo dalje.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vi ste u uvodu rekli da ste Vi
13 upozoravani tokom cijelog ovog suđenja, gospodine Milovančević. Dozvolite da Vam
14 kažem sljedeće. Vi niste bili u ovoj sudnici kada je gospodin Black pokazao
15 svjedoku dokazni predmet 94 o kojem je govorio, je l' Vi niste bili tu? Ja Vam
16 postavljam pitanje.

17 G. MILOVANČEVIĆ: Ne znam o kom se dokaznom predmetu radi, gospodine
18 predsjedavajući.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne znam ni ja, ali on Vam je rekao da
20 je to dokument koji govori o vojnim ciljevima. U svakom slučaju, Vi biste
21 trebali da znate koje je dokumente Tužilaštvo pokazalo svjedoku i tražilo od
22 njega identifikaciju dokumenata.

23 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, svedok je upravo se izjasnio da nije video
24 takve dokumente. A taj dokument po pravilu 94 je ovaj ekspertski nalaz i tužilac
25 hoće da kaže, koliko sam ga ja razumeo, da je ekspert u svom nalazu ukazao

26

27

28

29

30

1 koje je dokumente koristio. To nema nikakve veze sa mojim pitanjem.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A šta je sa pravilom 94?

3 G. MILOVANČEVIĆ: [govornici se preklapaju] ... koje je pomenuo poštovani
4 kolega tužilac. Mislim da bi to pitanje pre bilo -

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vaš uvaženi kolega nije pomenuo
6 nikakvo pravilo, on je pomenuo dokazni predmet.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ekspertski nalaz se uvodi po odgovarajućem
8 pravilu o proceduri i dokazima. To pravilo mislim da nosi oznaku broj 94 i kada
9 ekspert uradi svoj nalaz, onda se takav nalaz, koliko ja razumem pravila...

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] pravilo 94 bavi se primanjem k znanju
11 presuđenih činjenica, gospodine Milovančević.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Ja govorim o situaciji, časni Sude, koju je moj
13 poštovani kolega malopre imao u vidu. A objasnio sam da je suština mog
14 postavljanja pitanja izjašnjenje veštaka, eksperta, da on od Tužilaštva nije
15 dobio ni jedan dokumenat koji govori o vojnim ciljevima. O mogućim vojnim
16 ciljevima. Ako ćemo se baviti suštinom, onda je to suština izjave svjedoka -

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ja Vam kažem, gospodine Milovančević,
18 Vaš uvaženi kolega je rekao da je pokazao svjedoku dokaz broj 94 u kojem se
19 nalazi, između ostalog, i vojni ciljevi. I stoga sam Vas pitao, zar Vi niste
20 bili u sudnici kad se to desilo. A ako ste bili u sudnici, onda znate šta je

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dokazni predmet 94, i onda možete reći svjedoku, vidjeli ste dokazni predmet 94
2 koji Vam je pokazao tužilac i vidjeli ste taj dokument u kojem su navedeni i
3 ciljevi. To je vrlo jednostavno, nema potrebe da ulazite u raspravu sa svjedokom
4 u vezi sa tim.

5 U svakom slučaju, Vaš uvaženi kolega je na nogama.

6 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, ja se izvinjavam. Nadam se da
7 nisam pogrešno rekao ranije. Ja nisam koristio dokazni predmet 94 u sudnici, već
8 je to jedan od dokumenata na koji se poziva u izvještaju. To su dokumenti koji
9 su bili njemu dostavljeni. Tu postoji jedna suptilna razlika i žao mi je ako je
10 Vijeće bilo pod dojmom da sam ja koristio dokaz 94 u sudnici. Ja sam u stvari
11 taj dokaz dostavio svjedoku.

12 I dok sam na nogama, časni Sude, htio bih da kažem da svjedok na
13 stranici 63 transkripta danas kaže: "Ja nisam dobio bilo kakve informacije
14 konkretno o ciljevima koji su ciljani". Dakle, on nije rekao da to nije bilo u
15 dokumentima, on nije rekao da nije dobio nikakve dokumentacije u vezi sa napadom
16 ili ciljevima, naprotiv, on je imao dokumentaciju o tome. Ja sam pomenuo dokaz
17 94 zato što se u njemu pominje aerodrom Pleso i to je jedan od sugerisanih
18 ciljeva, ja mislim, kojega je pomenuo gospodin Milovančević.

19 Možda još više to govori dokaz 95, ali mi sada gledamo dokumente koje je
20 pripremio SVK. Dokumenti koje su pripremili i koje smo mi smatrali da su
21 relevantni za ovaj izvještaj su dokumenti koji se odnose na napad na Zagreb, a
22 ne ono što govori SVK u vezi sa napadom i nadam se da to objašnjava da postoje

23
24
25
26
27
28
29
30

1 određeni dokumenti koje smo mi dostavili i koje smo smatrali relevantnim i
2 važnim za ovo pitanje.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Black.

4 Prvo, gospodin Black je sada objasnio da on dokaz 94 nije koristio u
5 sudnici. Prema tome, Vijeće povlači ono što je rečeno u vezi s tim.

6 Drugo, on je također objasnio kakvu vrstu dokumenata je dao svjedoku i
7 ovaj dokument o kojem ste Vi govorili, to je dokument Odbrane, znači, to je
8 dokument koji je pripremio SVK, a ne Tužilaštvo.

9 Sada, kada smo raščistili ovu situaciju, recite nam, koje je bilo Vaše
10 pitanje, gospodine Milovančević?

11 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam zamolio poštovani Sud, časni Sud da
12 sa pitanjem idem ispočetka da bismo apsolutno ovu situaciju eliminisali. Dakle,
13 želeo sam da bilo kakvu vrstu sugestije sa moje strane izbrišem iz pitanja, i
14 postaviti ću pitanje iz početka, ako ste Vi sa tim saglasni. Dakle, sve što sam
15 pre ove rasprave pitao, molim, ja od tog pitanja odustajem, postaviti ću ga na
16 drugi način.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, preformulišite pitanje i
18 možda možemo da eliminišemo sve te prefikse koje koristite kada postavljate
19 pitanje. To bi bilo od velike koristi.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da se na monitoru prikaže dokaz Odbrane 1D0011.
21 Trebalo bi ga samo uspraviti ako je to moguće, ne znam koliko je to... e.

22 P: Ovo je, gospodine Poje, jedan izveštaj Sektora zapad, civilne
23 policije Ujedinjenih nacija od 2. maja 1992. /?1995./ koji u trećem pasusu
24
25
26
27
28
29
30

1 govori da je na putu za Novsku uočeno mnogo ružnih znakova i najmanje 50 mrtvih
2 tela duž puta. To su bili i srpski vojnici i civili. Mnoge kuće su bile uništene
3 granatiranjem.

4 Da li ovaj izveštaj od 2. maja Vama ukazuje da su i 2. maja bila u toku
5 borbena dejstva u zapadnoj Slavoniji?

6 O: To pokazuje da su bila borbena dejstva.

7 P: Hvala.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da pogledamo sledeći dokument Odbrane, to je
9 1D0012.

10 Pre nego što se pojavi ovaj dokument, ja bi predložio, časni Sude, da
11 ovaj dokument bude dokaz, bude uveden kao dokaz Odbrane. Ovaj dokument da bude
12 uveden kao dokaz Odbrane.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dokument se usvaja u spis. Molim da
14 mu se odredi broj.

15 TAJNIK: [simultani prijevod] To će biti dokazni predmet 782.

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Nastavite, gospodine
17 Milovančević.

18 G. MILOVANČEVIĆ:

19 P: Sada se pred Vama nalazi dokument od 4. maja 1995. godine pod
20 naslovom: "Izjava gospodina Yasushia Akashia, specijalnog izaslanika generalog
21 sekretara Ujedinjenih nacija" i interesuje me samo ovaj prvi pasus koji govori
22 da uprkos sporazumu postignutom 3. maja o kompletnom prekidu neprijateljstava,
23 gospodin Akashi izražava duboku zabrinutost zbog toga što se borbe nastavljaju i
24 danas u nekoliko područja blizu Pakraca i tako dalje. Dakle, da li ovaj izveštaj
25 od 4. maja 1995. godine gospodina Akashija govori da su i 4. maja bile u toku

26

27

28

29

30

1 borbe u zapadnoj Slavoniji?

2 O: Na osnovu izveštaja se vidi da su se još... da su se još izvodile -

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, Vi ste ustali.

4 Oprostite, samo da kažem prevodiocima. Kada ustane zastupnik protivničke
5 strane treba da se zaustavite jer on ulaže prigovor na ono što Vi prevodite.
6 Hvala.

7 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Obično se suzdržavam
8 od prigovora tako da ne tražim od prevodilaca da dva puta prevode jedno te isto.
9 Ali, možda u budućnosti će pomoći ako odmah kažem svoj prigovor.

10 4. maja, ne vidim kakvu relevantnost mogu imati borbe od 4. maja u
11 odnosu na granatiranje Zagreba koje je bilo 2. i 3. maja. To je jednostavno
12 irelevantno.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, imate li neki
14 odgovor na ovo?

15 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, to je relevantno za tužioca. Ali tužilac u
16 optužnici tvrdi da je napad na zapadnu Slavoniju bio 1. maja i u ovom postupku
17 dokazuje da je granatiranje bilo Zagreba 2. i 3. maja. A mi pokušavamo da
18 pokažemo da su i 4. i 5. i 6. maja vođene borbe i da je takva tvrdnja tužioca
19 potpuno netačna. Prema tome, za Odbranu je relevantno, a šta će biti tačno - to
20 će se znati na kraju postupka.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mislio sam da kažete svjedoku da su
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 akcije koje su preduzete u Zagrebu bile defanzivne akcije. Da li sam u pravu kad
2 ovo zaključujem?

3 G. MILOVANČEVIĆ: Naravno, časni Sude.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ako je 2. i 3. maja preduzeta
5 odbrambena akcija, kako to postaje odbrambena akcija protiv akcije koja se
6 odvija 4. maja, odbrana od akcije koja se odvija 4. maja?

7 G. MILOVANČEVIĆ: Ovo pitanje bi, časni Sude, imalo svoj rezon u
8 situaciji da mi tačno imamo utvrđeno u dosadašnjem toku postupka, ili da u
9 Optužnici piše kada je počela, a kada se završila operacija "Bljesak". Mi to
10 nemamo. Svako unapred zaključivanje bi moglo značiti prejudiciranje stvari. To
11 su upravo činjenice koje treba da se... trebalo bi da se utvrde u ovom postupku
12 i Odbrana to pokušava da učini. A ekspert je čovek koji je stručan upravo za ovu
13 materiju, koji će moći eventualno da nam da odgovor na ova pitanja.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vještak Vam sve vrijeme govori da on
15 ne vidi kako su aktivnosti u Slavoniji, u zapadnoj Slavoniji mogle uticati na
16 bilo koju akciju u Zagrebu. On Vam je to rekao, Vi ste potrošili 30 minuta
17 dodatnog vremena koje ste zatražili, a što je već bilo dodatno vrijeme. A sada
18 postavljate pitanja koja nisu relevantna za Optužnicu i očekujete od suda da Vam
19 da vrijeme da postavljate pitanja koja nisu relevantna za Optužnicu.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, uz dužno poštovanje, ja Vas moram podsetiti
21 da jedina tri paragrafa koja se bave operacijom "Bljesak" i gađanjem Zagreba
22 jesu paragrafi 50, 51, mislim 52 i 54. I cela ta operacija, i cela ta katastrofa
23 je od strane tužioca objašnjena sa četiri reda, ili četiri prosto proširene
24 rečenice. Ono što je za poziciju Odbrane jasno, a što mislim da bi trebalo da
25 bude jasno za poziciju sudskog Veća, jeste da je svaki... oprostite, samo da

26

27

28

29

30

1 dovršim rečenicu, da je svaki zaključak o tome šta se dešavalo na terenu u ovome
2 trenutku nemoguće. Sud nema materijala na osnovu koga može utvrditi šta je bilo,
3 a šta nije bilo. Takav zaključak mislim da je moguće izvesti tek na kraju
4 suđenja. Ovaj svedok pak je nama rekao da on nije video dokumenta o vojnim
5 ciljevima. Ja sada pokušavam da mu postavim pitanja kroz materijale koja će mu
6 dati materijal na osnovu koga će on moći da se izjasni, eventualno, zašto je i u
7 kojim okolnostima gađan Zagreb. Ako se to onemogućava Odbrani sa ovakvim
8 ekspertom, onda mi ovde nemamo šta da tražimo.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pitanje je irelevantno. Izvolite
10 nastaviti.

11 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da pogledamo dokument, dokaz, *exhibit number* broj
12 112.

13 P: Pre nego što se ovaj dokument pojavi, gospodine Poje, to je dokument
14 UNCIVPOL-a i UNPROFOR-a od 5. maja 1995. godine koji govori o tome da je 4. maja
15 1995. godine u prisustvu brigadnog generala Denara, u prisustvu brigadnog
16 generala Matalona, u prisustvu kompletnog osoblja UNPROFOR-a, artiljerija
17 Hrvatske vojske tukla selo Gavrince i to specijalno civilne ciljeve u trenutku
18 kada su svi ovi visoki predstavnici UNPROFOR-a došli da bi sprečili takvo
19 dešavanje. Ovaj dokument se nalazi sada pred nama, jer ovaj sadržaj koji sam Vam
20 sada izneo, nalazi se u prvom i drugom pasusu ovog dokumenta. A tačke 1, 2 i 4
21 govore da u 13.55h teško bombardovanje artiljerijom, minobacačima i automatskim
22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 oružjem pada na selo Gavrince. Svi prisutni su pod vatrom, uključujući i ove
2 generale UNPROFOR-a.

3 Neću Vam predočavati druge dokumente, a moje pitanje u vezi sa ovim
4 dokumentom jeste sljedeće: da li ovakav dokument za Vas kao vojnog stručnjaka
5 govori da i 4. maja na području zapadne Slavonije traje delovanje Hrvatske
6 vojske protiv vojske i stanovništva Republike Srpske Krajine?

7 O: Dozvolite mi da probam odgovoriti malo drugačije -

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Prigovor, časni Sude.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Imam isti prigovor na relevantnost. Čini
11 mi se da je u osnovi isto pitanje, a to je, šta se desilo 4. maja. Da bismo
12 imali više uvodnih informacija u to, znam da... mogu da primijetim da je pre
13 izvjesnog vremena Odbrana na stranici 3822 transkripta, tu je Odbrana eksplicite
14 kazala da operacija "Bljesak" nije opravdanje za Zagreb.

15 Čini se da to nije srž ovoga unakrsnog ispitivanja imajući na umu pravo
16 koje se koristi na ovom Sudu, a naročito kada se radi o ovom predmetu. Ne vidim
17 kako je došlo do toga da je Zagreb bio odmazda za zapadnu Slavoniju i kako to
18 može da bude opravdanje. A kao posledica toga, dokumenti koji se odnose na ovo,
19 na operaciju "Bljesak", ukoliko ima neke relevantnosti u tome, a onda zamolit
20 ćemo Odbranu da nam to objasni. Ali ja ne vidim relevantnost, časni Sude.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vi ste ustali, želite da odgovorite?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Da, časni Sude.
2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, to uradite, izvolite.
3 G. MILOVANČEVIĆ: Ocena, ili stav da je granatiranje Zagreba odmazda za
4 "Bljesak" je stav Tužilaštva. Prigovor Tužilaštva mi je apsolutno nerazumljiv i
5 od njega mi je čak i pomalo muka jer se po svojoj suštini radi o prigovorima
6 koji su do sada mnogo puta učinjeni sa jedinim ciljem da se izbegne utvrđivanje
7 stvarnih činjenica. Da li takvo ponašanje treba da povežem sa situacijom da
8 Tužilaštvo možda pokušava da izbegne sopstvenu odgovornost za neoptuživanje za
9 takvu agresiju na zapadnu Slavoniju. Za 168 mrtvih o kojima je govorio njihov
10 ekspert, Grujić. Za proterivanje 15.000 ljudi o kojima govore izveštaji
11 UNCIVPOL-a tvrditi za nešto unapred da nije relevantno i da nema veze, a da se
12 pri tome ne omogućava Odbrani da postavi pitanja upravo vezana za tu materiju,
13 je meni potpuno neprihvatljivo. Potpuno neprihvatljivo i predstavlja
14 opstruiranje rada Odbrane i nanošenje štete interesima pravde.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, sada ću Vas
16 upozoriti u ime sudija da ako je negdje ubijeno 168 ljudi, na ovom Sudu je da
17 podigne Optužnicu. Ako Vi hoćete da optužite Vašeg cijenjenog kolegu što nije
18 podigao Optužnicu, to možete da uradite izvan ove sudnice. A u ovoj sudnici
19 govorit ćete relevantno u odnosu na tačke Optužnice kojima se mi bavimo. I
20 prestanite da pravite takve opaske o Vašim kolegama.

21 I ja Vas molim, ne na osnovu ovih razloga i ovoga dokumenta, na osnovu
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 toga molim Vas da prihvatite da razlozi u ovom dokumentu su irelevantni. Vaše
2 pitanje se ne odobrava, a dokument je također odbačen.

3 I usvaja se prigovor. Možete postaviti dalja pitanja koja jesu
4 relevantna.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Koliko sam razumeo časni Sud, postavljanje bilo kog
6 pitanja koje bi moglo biti i pogrešno ili čak i netačno, o eventualnoj uzročno-
7 posledičnoj vezi između "Bljeska" i raketiranja Zagreba 1., 2., 3. i 4. maja je
8 irelevantno. Mislim da je to stanovište prevashodno materija za ovde prisutnog
9 vojnog stručnjaka i ja ću -

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, prekinut ću
11 Vas. Ja sam saopštio odluku u kojoj sam Vam naložio da postavite sledeće
12 relevantno pitanje.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala.

14 P: Gospodine Poje, postoje izveštaji UNCIVPOL-a koji govore o totalnom
15 masakru srpskog stanovništva koje je u izbegličkim kolonama za vreme operacije
16 "Bljesak" koja je trajala 1., 2., 3., 4., 5. i 6. maja, da je srpsko
17 stanovništvo masakrirano, ubijano dok je bilo u civilnim kolima, na traktorima,
18 u kamionima, bežeći glavom bez obzira. Za sve to vreme vodile su se borbe na tom
19 terenu i moje je pitanje: da li Vi imate materijal na osnovu koga biste mogli da
20 se izjasnite o vojnoj opravdanosti ili neopravdanosti artiljerijske podrške,
21 opšte artiljerijske podrške u vidu otvaranja ciljeva vatre po vojnim ciljevima u
22 Zagrebu kao što su Ministarstvo odbrane, kao što je zgrada predsjednika
23 Republike, kao što je aerodrom i slično?

24 O: Mene ne zanimaju vojne operacije, nit me zanima "Bljesak". Moj
25 zadatak nije bio da pratim i da ocenjujem, analiziram bojne operacije u vreme

26

27

28

29

30

1 "Bljeska". Još jednom ću da rečem, moj zadatak je bio da na osnovi podataka
2 izračunam sliku rasturanja pogodaka prilikom gađanja artiljerijskog sistema
3 Orkan i da na osnovu toga zaključim ali je bilo smisljeno da se tuku vojni, zbog
4 te velike slike rasturanja, da se tuku vojni objekti u Zagrebu. To je bila moja
5 naloga, to je bio moj zadatak, a ne spremanje situacije.

6 Ja sam situaciju na... "Bljesak" spremao preko televizije, a ne ko vojni
7 stručnjak, tako da Vam mogu samo toliko reć. To u čemu sam... znači, ja Vam mogu
8 reći o tome o čemu sam v tom izveštaju i napisao. To znači, znači na osnovu
9 podataka, sliku rasturanja. I ako je Ministarstvo za odbranu, a ne znam koliko
10 je tač... jas ga nisam merio, 100 puta 50 metara veličine, ali 100 puta 100
11 metara, to znači da je ako centar slike rasturanja ide kroz centar toga
12 ministarstva, to nije ni 1 vd. Znači, postoji veliki, ja sam na osnovu toga
13 zaključio da postoji velika mogućnost da prilikom raketiranja vojnih objekata,
14 mogućih vojnih objekata, Vi ste neke tu spomenuli, i u tima sam jas mislio jer u
15 Zagrebu nekih drugih vojnih objekata nije ni bilo, da će prilikom raketiranja
16 takvih objekata doći i do civilnih žrtava.

17 Jer, još jednom spominjem. Ja sam jučer izračunao kolika je ta slika
18 rasturanja. Na 50 kilometara je to slika rasturanja približno 4 hektara. To je
19 ogromna površina. I tu se moralo na neki način unapred predvidjet da će biti sem
20 žrtava na vojnom objektu i na civilnom sektoru.

21 Tako da, to što me sada Vi ispituujete što i kako je bilo i gdo... jas u
22 stvari o operacijah jedinica u stvari ne znam ništa.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Gospodine Poje, ako -
2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, nemojte
3 postavljati daljnja irelevantna pitanja. To je bilo irelevantno pitanje. Sada
4 ćete postavljati samo relevantna pitanja. Izvolite.
5 G. MILOVANČEVIĆ:
6 P: Vi kažete da je delovanje po Zagrebu bilo opšta artiljerijska
7 podrška. Kome, gospodine Poje? Kome podrška, kojim to jedinicama i gde su one
8 delovale?
9 O: Srpske vojske Krajine.
10 P: A gde je ona delovala?
11 O: Prema svemu tome, kol'ko vidim, tu negde u Slavoniji. U zapadnoj
12 Slavoniji, bolje tako da kažem.
13 P: Dakle, to je bila opšta artiljerijska podrška Srpskoj vojsci Krajine
14 koja je delovala u zapadnoj Slavoniji. Da li je to bilo u vreme operacije
15 "Bljesak"?
16 O: Verovatno, ne znam. Ja se s "Bljeskom" nisam... jas... još jednom, ja
17 se s "Bljeskom" nisam bavio.
18 P: Dovoljan mi je ovaj Vaš odgovor, gospodine Poje. Hvala Vam lepo.
19 Imam još jedno pitanje koje je vezano za sam početak. Pitao sam Vas,
20 1991. kada ste napustili JNA bili ste potpukovnik, a i danas ste, dokle ćete da
21 budete, pa ste mi Vi s pravom rekli da to nije pitanje koje bi trebalo da bude
22 upućeno Vama, gospodine Poje?
23 O: Mogu Vam, ako hoćete, mogu Vam odgovoriti.
24 P: Dozvolite, postaviti ću Vam drugo pitanje. A moje novo pitanje jeste,
25 da li mislite da ste ostali u JNA da biste odavno bili general, gospodine Poje?
26
27
28
29
30

1 Po iskustvu, stažu i nastavničkim dužnostima i poslom koji se bavite.

2 O: Mislim da ne.

3 A na prvi deo Vašeg pitanja, jučerašnjeg početnog pitanja, kao što znate
4 ja sam načelnik odjeljenja artiljerije u centru za doktrinu i razvoj. I to je
5 najviši artiljerijski položaj u slovenskoj vojsci. To je pukovnički položaj i to
6 je najviši artiljerijski položaj u slovenskoj vojsci. Morate znati da slovenska
7 vojska broji sveukupno 6 hiljada vojnika, profesionalaca.

8 P: Samo još jedno pitanje, koliko ste godina imali kada ste postali
9 potpukovnik JNA?

10 O: Potpukovnik sam postao jako, ne znam da li je to bitno, ampak mislim
11 da... postao sam 1989. sam postao potpukovnik.

12 P: Hvala. Gospodine Poje, ja nemam više pitanja za Vas, završio sam
13 unakrsno ispitivanje, hvala Vam.

14 O: Molim.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančević.

16 Gospodine Black.

17 G. BLACK: [simultani prijevod] Imam nekoliko pitanja, časni Sude. Proći
18 ću kroz njih što mogu brže.

19 Dodatno ispituje g. Black:

20 P: Prije svega, potpukovniče Poje, nekoliko puta, mislim i jučer i
21 danas, postavljeno Vam je pitanje o mogućem učinku bombica na zgrade. Da li se
22 sjećate tih pitanja?

23 O: Da. Sjećam se.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Kakva je obično šteta, kakva se obično šteta može očekivati od tih
2 bombica na zgradama?

3 O: Rekli smo da prilikom dodira bombice sa preprekom dolazi do
4 eksplozije, znači djelovanja upaljača na eksploziv preko inicijalnog eksploziva.
5 Tada se oslobađaju, tog trenutka se oslobađaju kuglice koje pak djeluju u krug,
6 na negdje... polumjera približno 10 metara. Drugi deo djelovanja je fugasno
7 djelovanje. To znači da ta kumulativni mlaz koji se stvara usljed djelovanja
8 eksplozivnog punjenja posebnog oblika, probija prepreku. Tu se stvara pač neki
9 potpritisak koji pač djeluje na... na neposrednu okolinu. S time da u većini
10 slučajeva sve te kuglice koje se pač oslobađaju prilikom djelovanja, u bistvu
11 ostaju izvan prepreke. Znači, izvan prepreke. Znači /nerazgovijetno/ kada, onog
12 trenutka kada bombica udari, da ne kažem dotakne prepreku, one se razlete i u
13 bistvu one ne djeluju u zatvorenom prostoru. Znače one ne... te kuglice ne
14 probijaju, ne probijaju prepreku.

15 P: A sada ću Vam postaviti pitanje o prilagođavanju televizijske kamere
16 o kojima Vam je i danas postavljeno pitanje. Sjećate li se tih pitanja koja su
17 bila postavljena o prilagođivaču na Orkanu M87?

18 O: Da. Svaki Orkan ima kameru koja snima aktivni dio leta rakete. Ima
19 računalo koje automatski na osnovu upoređenja jedne i druge putanje sljedeću
20 raketu lansira na osnovu popraavljenih elemenata za veličinu odstupanja kojeg je
21 pač ta kamera zabeležila, uzimimo računalo tudi izračunalo.

22 P: A koliko traje ta aktivna faza leta rakete?

23 O: Aktivna faza leta rakete je 4,3 sekunde nakon čega se motor "gasi",
24 znači prestane raditi, i od tog trenutka pa na dalje raketa leti kao svaki drugi

25

26

27

28

29

30

1 projektil ispaljen iz nekog drugog oruđa.

2 P: Da li TV kamera ili se pak na neki drugi način pravi konstatovanje i
3 primjećivanje tačkaka učinka Orkana M87?

4 O: Možete malo bolj jasnije postaviti pitanje?

5 G. MILOVANČEVIĆ: Prigovor, časni Sude.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Svedok ni jednom nije govorio o kameri koja snima
8 učinak dejstva rakete, već o kameri koja prati početnu fazu leta rakete i šalje
9 elemente za korekciju leta što su potpuno različite stvari.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, je li imate neki
11 odgovor?

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Nije da se ne slažem, ali ja ne vidim ni
13 u čemu je prigovor. Ja svakako nisam sugerisao da je svjedok tako nešto rekao,
14 mislim da nisam pogrešno okarakterizirao njegov iskaz, ne shvatam u čemu je
15 prigovor.

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Šta je Vaš prigovor, gospodine
17 Milovančević? Na šta konkretno ulažete prigovor? Na činjenicu da svjedok nije
18 spomenuo raketu, oprostite, kameru koja snima učinak ili dejstvo rakete?

19 G. MILOVANČEVIĆ: Pitanje tužioca u sebi sadrži konstataciju o tome da
20 pomenuta kamera navodno snima učinak rakete što je potpuno netačno i što ekspert
21 nije rekao. I ja zbog toga prigovaram tom pitanju. To je ekspert detaljno
22 objasnio.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Kako sam shvatio, to je bilo pitanje,
2 da li televizijska kamera ili da li Orkan M87 na neki drugi način prati tačke
3 udara? Odgovor može da bude da ili ne.

4 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Vaša poenta je zapravo u tome
5 da ovo ne proizilazi iz unakrsnog ispitivanja, odnosno da se ne odnosi na samo
6 pitanje. Ovo je jedno tehničko područje.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Tako je, časni Sude. Mi uopšte nismo u unakrsnom
8 ispitivanju govorili o snimanju kamerom mesta udara, jer to ne postoji niti je
9 ekspert to ikada pomenuo. Radilo se o sasvim drugoj temi. A u postavljenom
10 pitanju je sugerisana takva mogućnost.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite.

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Mogu li da odgovorim?

13 Nisam mislio da sugerišem tu mogućnost nego sam samo pitao da to
14 razjasnimo. A razlog zašto mislim da to proizilazi iz unakrsnog ispitivanja jer
15 postavljen je veliki broj pitanja o TV prilagođivaču. A sugestija koju sam
16 napravio da on sugeriše da on pravi prilagođenje ispaljenja rakete na sličan
17 način kako to radi tradicionalni sistem za prilagođavanje. Vi, ako ste 50 metara
18 udaljeni na lijevoj strani i 20 metara na desno u odnosu na tačku udara, to nije
19 jedno te isto, kako sam ja to shvatio. A mislim da je svjedok objasnio, mislim
20 da je jasno.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možete nastaviti.

2 G. BLACK: [simultani prijevod] Potpukovniče Poje, pitanje je bilo
3 sljedeće: da li ova TV kamera za prilagođavanje koja postoji na sistemu M87
4 Orkan, da li ona primećuje, konstatuje, udare?

5 O: Ne, znači ta kamera koja se nalazi na Orkanu služi da snima kam...
6 raketu od lansera na putanji 4,3 sekunde. Znači, na njenom aktivnom dijelu leta.
7 To putanju, stvarnu putanju po kojoj je ispaljena i leti prva raketa, upoređuje
8 se sa izračunatom putanjom, znači, sa izračunatom putanjom. I sledeća raketa se
9 ispaljuje sa novim elementima u kojima se uračuna ta razlika između teoretske
10 putanje i stvarne putanje.

11 Znači sa sistemom televizijske kamere i snimanja ne... sa Orkana se ne
12 vidi mesto cilja, znači, i ne vidi se efekat dejstva raketnog projektila na
13 cilju. Znači, nego se vidi samo taj deo koji se odnosi neposredno iza lansera i
14 to u trajanju od nekih 4,3 sekunde dok ta motor rakete radi. Na osnovu snimanja
15 računalo pomoću algoritma izračuna putanju i ta putanja se upoređuje, ta stvarna
16 putanja, s putanjom koju je računalo izračunalo na osnovi ulaznih podataka. I
17 ako se te dve putanje razlikuju, sledeća raketa se ispaljuje sa popravljenim
18 elementima.

19 P: Hvala za to objašnjenje. Moje primarno pitanje je bilo da li to

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 podešavanje kamere eliminiše taj obrazac rasturanja, udar po obrascu rasturanja,
2 kao što ste jučer nadugo objašnjavali?

3 O: Slika rasturanja nezavisno na koji način vršimo osmatranje ili
4 merenje je tolika koliko sam jučer izračunao. Njeni parametri te slike
5 rasturanja su zapisani u tablicama gađanja i na njih ne možemo uticati. Mi
6 jedino možemo izračunati vjerovatnoću pojave odstupanja. To znači da slika
7 rasturanja nezavisno od toga što koristimo ili za osmatranje leta rakete, čak i
8 ako smo obezbedili osmatranje rejona cilja - ne možemo uticati na sliku
9 rasturanja. Jer ona spada u tu kategoriju u kojoj vidi... ne postoji mehanizam
10 pomoću kojeg je možno... moguće trenutno smanjiti tu sliku rasturanja. To ne
11 znači da se teoretski ne može i smanjiti sa uvođenjem nekih drugih tolerancija,
12 sa uvođenjem savremenijih sredstava za merenje i skupljanje podataka,
13 balističkih i meteoroloških, ampak u datim situacijama i sredstvima koja su se
14 koristila se ta slika rasturanja ne može smanjiti.

15 P: Hvala. Mislim da ste nam to sada pojasnili. Također Vam je postavljen
16 niz pitanja tokom unakrsnog ispitivanja u vezi s tim da li je Orkan bio jedino
17 oruđe koje je bilo na raspolaganju Srpskoj vojsci Krajine sa dovoljnim dometom
18 kojim bi moglo da dohvati, da gađa Zagreb? Da li se sjećate tog dijela pitanja?

19 O: Ja se sjećam /nerazgovijetno/ da sam tudi odgovorio da u stvari, u
20 vrijeme kada je izvršeno raketiranje Zagreba sa sistemom Orkan, ne znam da li je
21 Srpska vojska Krajine raspolagala i sa drugim sredstvima s kojima je mogla
22 gađati Zagreb. Isto tako sam spomenuo da u nekim dokumentima se govori i o
23 drugim sredstvima, ampak ja pretpostavljam da je Orkan bio jedino sredstvo na
24 tom području koji je u datoj situaciji pač doseglo sam Zagreb. Ne mogu pač pa
25 tvrdit da je... da su imali i neka druga sredstva.

26

27

28

29

30

1 P: Shvatam to. Moje pitanje je sljedeće: ako je pucanje iz Orkana na
2 Zagreb bilo neprimjereno iz svih razloga koje ste Vi naveli u svom izveštaju, da
3 li je to na neki način bilo primjereno zato što je to bilo jedino oruđe sa
4 dovoljnim dometom?

5 O: Ja stvarno ne znam što je rukovalo Glavni štab i Vrhovnu komandu da
6 je upotrijebila Orkan. Ja mogu samo pretpostavit da toga trenutka vojska, Srpska
7 vojska Krajine, na tom području nije imala drugih sredstava oruđa i oru...o...
8 o...o... oruđenih i oružnih sistema za upotrebu na ciljeve u Zagrebu. I zato se
9 vjerojatno i odlučila na upotrebu, znači... ne mogu tvrdit jer to je domet od
10 oko 50 kilometara i ako... mislim da smo že tu danas rekli da jedino sistem koji
11 bi mogao se još upotrebiti je to sistem Luna, sistem balistična raketa zemlja -
12 zemlja. Mislim da smo tudi tu zaključili da učinak bi bio isto veliki
13 djelovanjem in verovatno tudi bi bilo žrtava med civili kao što je bilo iz
14 Orkana. Ampak, ne mogu tvrdit i ne znam da li je to... to oruđe, odnosno ti
15 lanseri su bili u dometu Zagreba i da li su uopšte postojali tog trenutka još.

16 P: Možda ako bi preformulisao svoje pitanje. Da li je Vaše mišljenje o
17 adekvatnosti upotrebe Orkana, da li bi se ono promijenilo ako biste znali da li
18 je Orkan bio jedino oruđe ili jedini sistem koji je bio na raspolaganju Srpskoj
19 vojsci Krajine u to vrijeme?

20 O: Pogledajte, onaj koji je odlučio upotrebiti Orkan na djelovanje na
21 ciljeve u Zagrebu morao se na neki način upoznati sa posljedicama. One se vrlo
22 jednostavno mogu zaključiti tako kao što sam ja to jučer napravio. Seo, uzeo
23 olovku i papir, izračunao sliku rasturanja. Ciljevi mogući vojni u Zagrebu, kao

24

25

26

27

28

29

30

1 što su danas nabrojani, Generalštab, Banski dvori, Vrhovna komanda ili recimo
2 neki centar veze su relativno, relativno mali objekti. Ja sam probao... ne znam,
3 jer ja ne znam koliko Generalštab, da li je to 100 puta 100 metara, ali je to
4 100 puta 50 metara, to su pak zgrade ili kompleks nekih zgrada. Veličina tih
5 objekata je manja od slike, manja od slike jedinačne elipse rasturanja. Znači
6 manja do vd i vp.

7 S time se more zaključiti, laik može da zaključi da pri djelovanju
8 Orkanom sa tako velikom slikom rasturanja, u svakom primeru će nastati i civilne
9 žrtve i da će se djelovati i na civilne objekte. Zato je... jas bi se, ja bi se
10 pitao da li je smisel... smisaono upotrijebiti to oruđe i nanijeti onoliko
11 žrtava. Ampak, ja nisam taj koji je odlučivao o tom. Vjerovatno, onaj koji se
12 odlučivao da to učini ima svoje razloge.

13 P: Dali ste vrlo detaljan odgovor. Ja shvatam to što ste rekli, ali
14 možda ste samo propustili jedan uski fokus mog pitanja, a to je sljedeće: Vi ste
15 objasnili i upravo sad ste sasvim jasno objasnili zašto je neadekvatno,
16 neprimjereno koristiti Orkan u dejstvu na Zagreb. Da li se to mišljenje o
17 neadekvatnosti upotrebe Orkana promijenilo, da li bi se promijenilo ako biste
18 znali da je Orkan jedini bio na raspolaganju? Ja se izvinjavam što insistiram na
19 tome, ali to je bila suština mog pitanja. Molim Vas, odgovorite.

20 O: Ja mislim da bez obzira ako bi postojao samo Orkan sistem kojim je
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 moguće pogoditi Zagreb, upravo iz tog razloga koji sam rekao malo prije, velike
2 vjerovatnoće da će dobar deo raketa pasti izvan područje, izvan polja cilja,
3 mislim da nije smisljeno bilo ga upotrijebiti.

4 P: Hvala gospodine. Hvala Vam na Vašem strpljenju, imam samo još jedno
5 pitanje za Vas.

6 Da li je bilo što što Vam je iznio branitelj tokom unakrsnog ispitivanja
7 ili bilo što što ste čuli tokom rasprave u posljednja dva dana, da li je bilo
8 šta od toga promijenilo Vaše mišljenje koje ste Vi naveli u izvještaju, u
9 ekspertskom izvještaju o tome da je bilo neprimjereno pucati na Zagreb iz oruđa
10 M87 Orkan?

11 O: Kroz ta dva dana koliko pač tu svjedočim i na osnovu zadatka koji sam
12 ja dobio da na osnovu podataka izračunam sliku rasturanja i predvidim učinak
13 djelovanja po objektima ili po vojnim objektima u Zagrebu, ja sam i dan danas
14 ubijeden da se djelovanje Orkanom na ciljeve u Zagrebu nije trebalo izvesti.

15 P: Hvala lijepo.

16 O: Jer po izvještaju pač kojega smo prouči... sam ga proučio i video,
17 danas vidim koliko je žrtava, mislim da je stvarno nesmisao upotrebiti... bila
18 upotreba tog sredstva na djelovanje na Zagreb.

19 P: Hvala. Nemam više pitanja.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Black.

21 [Suci vijećaju]

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, potpukovniče Poje. Ja također
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nemam više pitanja za Vas. Dozvolite da Vam se i zvanično zahvalim u ime Vijeća
2 što ste došli da svjedočite. Ovo je kraj Vašeg iskaza. Možete se povući.

3 [Svjedok se povlači]

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pretpostavljam da je ovo zgodan
5 trenutak za kraj.

6 G. BLACK: [simultani prijevod] Da, časni Sude.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam. Završavamo s radom za
8 danas i nastavljamo sutra ujutro u 9 sati.

9 ... Sjednica završena u 13.44h.

10 Nastavak zakazan za četvrtak,

11 08.06.2006. u 9.00h.

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30